

Міністерство освіти і науки України
Національний університет “Києво-Могилянська академія”
Факультет економічних наук
Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота
освітній ступінь - бакалавр
на тему: **«АНАЛІЗ ВПЛИВУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ТА ВНУТРІШНІХ
ФАКТОРІВ НА ДОХІДНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ (НА ПРИКЛАДІ
HSBC BANK ТА ПРИВАТБАНК)»**

Виконала: студентка 4-го року навчання
спеціальність 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»

Волосяк Яна Юріївна

Керівник: Лук'яненко І.Г.
д-р економ. наук, професор
Рецензент: Пасічний М.Д.
Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою « _____ »
Секретар ЕК _____ Донкоглова Н.А.
« ____ » _____ 2023 р.

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1	8
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КАТЕГОРІЇ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ЯК ЧАСТИНИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА УКРАЇНИ.....	8
1.1. Комерційні банки країн як основа розвитку національної економіки	8
1.2. Банківський сектор Великобританії: структура, регулювання та напрями розвитку діяльності	16
1.3. Банківський сектор України: структура, регулювання та напрями розвитку діяльності	22
Висновки до 1 розділу.....	28
РОЗДІЛ 2	29
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА УКРАЇНИ	29
2.1. Кількісний та якісний аналіз комерційного банку Великобританії — HSBC UK Bank.....	29
2.2. Кількісний та якісний аналіз комерційного банку України — ПриватБанк.....	36
Висновки до 2 розділу.....	43
РОЗДІЛ 3	44
УПРАВЛІННЯ ЗМІНОЮ РІВНЯ ДОХІДНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	44
3.1. Аналіз макроекономічних й внутрішніх факторів та їх вплив на дохідність комерційних банків	44
3.2. Порівняльне моделювання впливу макроекономічних та внутрішніх факторів на дохідність комерційного банку Англії та України	49
3.3. Рекомендації підвищення прибутковості банківського сектору України 67	
Висновки до розділу 3.....	72
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	78

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ

ROE	показник прибутковості капіталу банку
ROA	показник прибутковості активів банку
NIM	показник чистої процентної маржі
NPL	частка непрацюючих кредитів
МСП	малі і середні підприємства
ESG	екологічні, соціальні та управлінські принципи

ВСТУП

Актуальність тематики дослідження полягає у тому, що банківська система завжди відіграє визначальну роль у економіці кожної країни світу, оскільки виступає посередником між кредиторами та позичальниками. Прибутковість капіталу чи активів банків здійснює суттєвий вплив на стабільність цих інституцій та стан економіки загалом. Беручи до уваги те, що упродовж останніх років банківська галузь зіткнулася з численними викликами, які суттєво вплинули на її доходи (такими як: посилення конкуренції, економічна невизначеність, технологічні зміни, регуляторні вимоги, COVID-19 та російсько-українська війна), необхідно зрозуміти масштабність факторів впливу на прибутковість цих організацій, щоб надати можливість учасникам банківського сектору приймати обґрунтовані рішення щодо мінімізації їх негативного ефекту та максимізації вигод від їх дії.

Мета дослідження — проведення системного аналізу впливу зовнішніх (макроекономічних) та внутрішніх факторів на прибутковість комерційних банків обраних країн та розробка рекомендацій щодо ефективних заходів підвищення їх прибутковості в умовах динамічного функціонування банківського сектору з урахуванням можливих ризиків.

Відповідно до мети були поставлені такі завдання:

- розкрити поняття комерційного банку, його функцій, переваг і недоліків функціонування та запропонувати чотири стратегічних напрямки розвитку банківського сектору;
- здійснити аналіз банківських секторів Великобританії та України щодо їх економічної важливості, структури, наявних особливостей діяльності на ринку та можливих напрямків удосконалення послуг;
- зробити порівняльний якісний та кількісний аналіз комерційних банків обраних країн — HSBC UK Bank та ПриватБанк;

- визначити зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на дохідність комерційних банків та проаналізувати зв'язки між детермінантами та прибутковістю;
- розробити комплекс багатофакторних регресійних моделей та провести емпіричний аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на прибутковість HSBC UK Bank та ПриватБанк;
- розробити систему рекомендацій щодо розвитку банківського сектору та підвищення прибутковості комерційних структур України у повоєнний період.

Об'єктом дослідження виступає банківська система Великобританії та України.

Предметом дослідження є оцінка впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на прибутковість комерційного банку.

Під час дослідження використовувались наступні методи:

- аналітико-статистичний метод, який використано для здійснення аналізу фінансової звітності та економічних показників обраних комерційних банків;
- порівняльний метод, за допомогою якого оцінено банківські сектори двох країн — Великобританії та України з метою виявити подібності та відмінності у факторах, що можуть впливати на прибутковість;
- метод моделювання, що застосовано для дослідження впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на прибутковість двох комерційних банків — HSBC UK Bank та Приватбанку.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові статті закордонних та вітчизняних фахівців, звіти Національного банку України, фінансова звітність HSBC UK Bank та ПриватБанку, The World Bank, Statista, ресурси Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, щоб використати результати моделювання впливу внутрішніх та зовнішніх (макроекономічних) факторів на прибутковість комерційного банку та з їх допомогою

розробити стратегії та заходи, що спрямовані на мінімізацію факторів, що знижують прибутковість, та посилити дію чинників, що сприяють збільшенню дохідності банку.

Наукова новизна дипломної роботи полягає у конкретизації двох типів факторів впливу на прибутковість HSBC UK Bank та ПриватБанку з подальшим наданням рекомендацій щодо реструктуризації банківського сектору України у післявоєнний період.

Робота складається з вступу, трьох основних розділів, висновку та списку використаних джерел.

У першому розділі розглянуто поняття банківського сектору, основні його цілі та виокремлено 6 основних типів банків, які присутні в Великобританії та Україні, досліджено поняття комерційного банку, зазначено два типи функцій, які дана організація виконує, перераховано переваги та недоліки інституції, а також наведено приклади стратегічних напрямків, на яких варто зосередити свої зусилля сучасним лідерам банківської галузі. Крім того, описано особливості банківських секторів Великобританії та України та графічно відображено зміни основних фінансових показників.

У другому розділі роботи здійснено кількісний та якісний аналіз двох обраних комерційних банків Великобританії та України — HSBC UK Bank та ПриватБанк: структура, принципи функціонування, графічне відображення зміни активів, показників прибутковості, регулятивного капіталу тощо.

У третьому розділі проаналізовано зв'язок між залежною змінною, прибутковістю банку, та незалежними змінними, такими як показники, що відображають достатність капіталу, ліквідність, якість активів, розмір банку, економічне зростання, інфляцію, процентні ставки та обмінний курс. На основі розробленого комплексу економетричних моделей кількісно оцінено вплив зовнішніх (макроекономічних) та внутрішніх факторів на прибутковість обраних фінансових установ — HSBC UK Bank та ПриватБанку, а також надано рекомендації щодо

покращення ефективності роботи банківського сектору України у післявоєнний період.

Ключові слова роботи: банківський сектор, комерційний банк, прибутковість, активи, макроекономічні та внутрішні фактори, HSBC UK Bank, ПриватБанк, економетричний інструментарій, сценарний аналіз, заходи підвищення прибутковості.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КАТЕГОРІЇ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ЯК ЧАСТИНИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА УКРАЇНИ

1.1. Комерційні банки країн як основа розвитку національної економіки

Банківська галузь складається з системи фінансових установ, головним завданням яких є збереження та забезпечення раціонального використання грошей суспільством. Банки пропонують клієнтам можливості щодо відкриття рахунку з метою заощадити або інвестувати кошти, організувати та розподілити кредити для різних цілей (купівля нерухомості, започаткування бізнесу або фінансування навчання в університеті тощо). [1] Станом на зараз банківські послуги передбачають випуск дебетових і кредитних карток, безпечне зберігання цінних речей, доступність послуг банкоматів та можливість здійснення онлайн-переказів фінансових ресурсів у межах країни або світу.

Виокремлюють дві основні цілі діяльності банку:

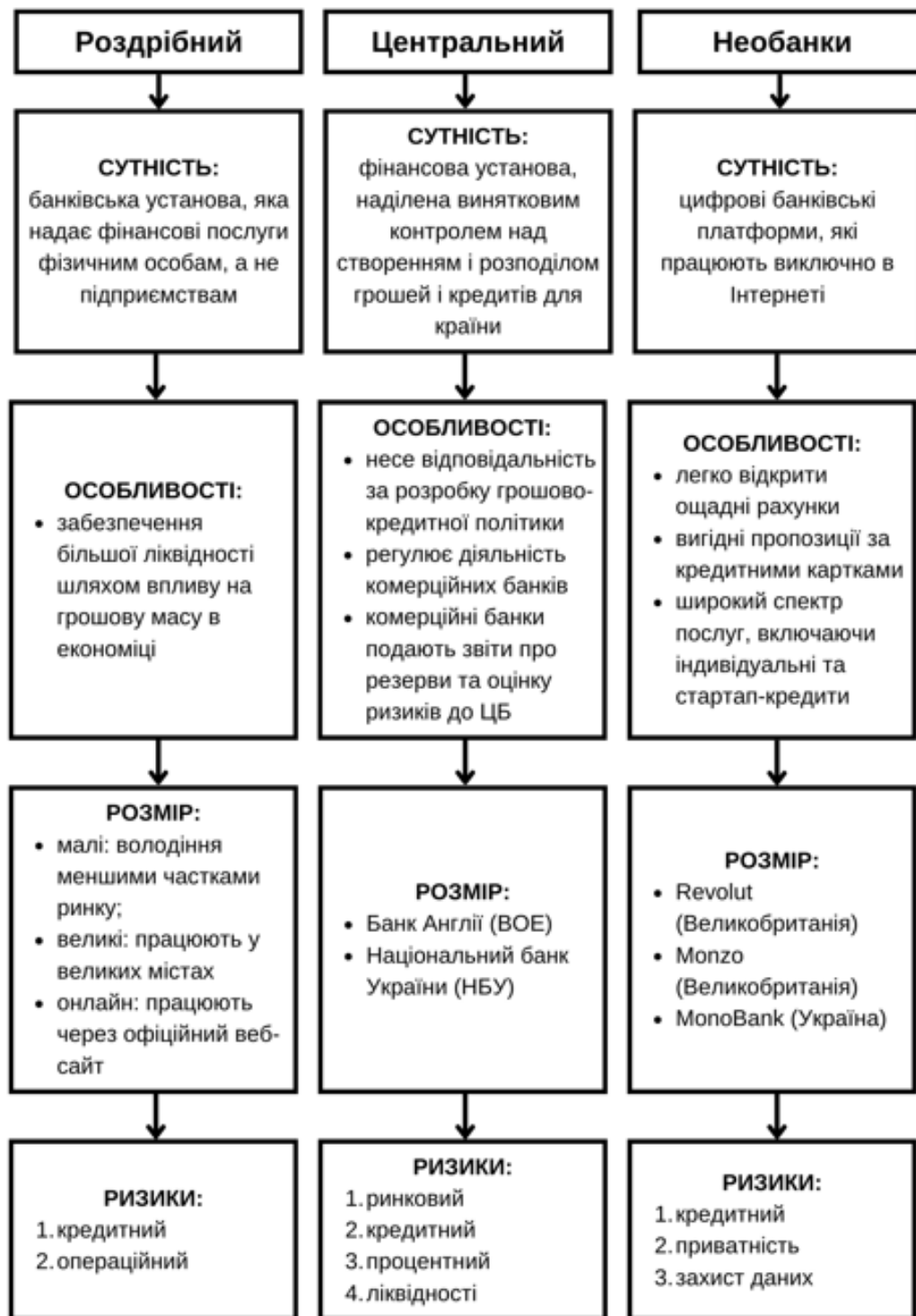
- цілі комерційного спрямування: отримання прибутку, надання послуг, емісія валюти, створення носіїв транзакцій, отримання депозиту, надання кредиту, інвестування;
- цілі соціального спрямування: створення заощаджень, формування капіталу, індустріалізація, зайнятість, підвищення рівня життя, економічний розвиток. [2]

Загалом можна виокремити 6 основних типів банків, які достатньо поширені та активно залучені у формування соціально-економічної сфери Великобританії та України (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1 Порівняльна характеристика 6 типів банків Великобританії та України

Кредитні спілки	Інвестиційний	Комерційний
СУТНІСТЬ: неприбуткова установа, яка управляється і належить фізичним особам, які об'єднують власні кошти для управління кредитною спілкою	СУТНІСТЬ: інституція з надання складних та великих за об'ємом фінансових послуг (стартап-компанія, що готується до IPO або злиття компаній)	СУТНІСТЬ: фінансовий посередник, який обслуговує різні види підприємництва, забезпечуючи основні функції ліквідності в економіці за допомогою продуктів та послуг
ОСОБЛИВОСТІ: - високі ставки заощаджень - нижчі відсоткові ставки на позики - менші комісійні ставки - звільнені від сплати податку на прибуток підприємств	ОСОБЛИВОСТІ: - фінансування великих проектів та ідей - низький рівень корупції та шахрайства - банкрутство банку призводить до рецесії у країні	ОСОБЛИВОСТІ: - приклад дешевого джерела фінансування - відсутність паперової тяганини в процесі запозичення - заохочення заощаджень серед населення
РОЗМІР: - малі: до 5 000 осіб, < \$10 млн активів - середні: до 50 000 осіб, < \$500 млн активів - великі: > 50 000 осіб, < \$10 млн активів	РОЗМІР: - випускні банки: угода > 1 млрд дол - середні: 500 млн-1 млрд дол - елітні бутикові: 10-500 млн дол - регіональні бутикові: < 10 млн дол	РОЗМІР: - великі: кількість активів > 30 млрд дол - середні: 10-30 млрд дол; - малі: < 10 млрд дол
РИЗИКИ: - кредитний - процентний - ліквідності - стратегічний	РИЗИКИ: - ринковий - ліквідності	РИЗИКИ: - кредитний - операційний - ліквідності

Продовження таблиці 1.1

Джерело: побудована автором на основі джерел [3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]

Беручи до уваги перераховані особливості кожного з шести згаданих типів банків, вид комерційного банку є найбільш поширеним, таким, що має високий ступінь довіри населення та практичним щодо надання фінансових послуг суспільству.

Комерційний банк — це фінансовий посередник, який обслуговує бізнес структури та суспільство, забезпечуючи необхідну ліквідність в економіці за допомогою надання різноманітного обсягу продуктів та послуг. Бізнес-банки та комерційні банки спільно обслуговують малі та середні підприємства. Крім того, як правило, комерційний банк обслуговує організації з менш складними потребами, ніж ті, що обслуговуються інституціями з корпоративного та інвестиційного банкінгу.

Як фінансовий посередник, комерційний банк надає фінансові послуги організаціям різного розміру, створюючи зв'язок між користувачами (позичальниками) і постачальниками (вкладниками) коштів. Оскільки банківська система вважається джерелом життєдіяльності будь-якої функціонуючої економіки, то варто зазначити, що особливу роль у цьому відіграють саме комерційні банки через забезпечення механізму участі фізичних та юридичних осіб у світовій економіці, сприянню обігу фінансових ресурсів та створенню надійної інституції їх збереження.

Комерційний банк як фінансова структура характеризується рядом переваг та недоліків (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2 Переваги та недоліки комерційного банку

Переваги комерційного банку	Недоліки комерційного банку
<i>конфіденційність інформації</i> — повага до приватності своїх клієнтів, захищаючи конфіденційність їх персональних даних	<i>бюрократичність</i> — необхідність провести поглиблену перевірку історії компанії/ фізичної особи та фінансової документації
<i>економічність</i> — послуги повністю вільні від прихованих платежів; не має жодних зборів за випуск емісії, андеррайтингових комісій тощо	<i>потреба у заставі</i> — вимога особистої гарантії або активу від позичальника, під заставу якого може бути надана позика

Продовження таблиці 1.2

<i>гнучкість</i> — позичальник здатний збільшити або зменшити суму, яку він позичає, відповідно до своїх потреб; банки можуть надати позичальнику кошти в будь-який час	<i>жорсткі умови</i> — обмеження рішень компаній про запозичення і необхідність відмови від конкретного джерела фінансування та вибір іншого ресурсу
<i>цифровізація та онлайн-послуги</i> — спрощення онлайн-транзакцій та доступність онлайн-гаманців	<i>банкрутство</i> — керівництво банку не дбає належним чином про фінанси інвесторів чи вкладників, а натомість намагається зловживати коштами (причинами: погіршення економічного стану, рецесія)

Джерело: побудована автором на основі джерела [12]

Комерційні банки забезпечують ефективний механізм об'єднання коштів для здійснення економічної діяльності. Фізичні особи потребують фінансування на освіту, житло, транспортні засоби та інші фінансово вагомі витрати. Підприємствам необхідно здійснювати капітальні інвестиції, купувати товари та послуги, покривати витрати тощо. Банк виступає у таких обставинах як централізоване джерело коштів та інструментом оцінки кредитних ризиків.

Варто зазначити, що комерційні банки ухвалюють певною мірою ринкові рішення та сприяють їх реалізації. Економічний світ з погляду банківської установи виглядає достатньо нескладно. Банк отримує кошти від населення, за що несе певні фінансові втрати. Це стосуються не лише відсотків по депозитах, але й витрати на залучення коштів та управління інституцією. Поповнення фінансової складової відбувається через надання кредитів та інвестування цих грошей, щоб у результаті отримати прибуток, що становитиме по розміру більше здійснених витрат. При реалізації поставленої задачі банк повертає кошти своїм вкладникам, але, що не менш

важливо, надає додаткові кредити та здійснює нові інвестиції. Таким чином, комерційний банк стає арбітром щодо цільового використання коштів, обмежуючи поведінку суб'єктів, яка вважається ризикованою або необачною, оскільки це може поставити під загрозу здатність банку повертати кредити.

Банки роблять можливим участь суб'єктів у глобальній економіці. Ефективна функціональність комерційного банку підвищує результативність готівкових або бартерних операцій через фіксацію різниці у валютах та на законодавчому рівні.

Банки є каталізатором ефективного управління. Згадані установи повинні оцінювати фінансовий стан своїх позичальників та перспективи своєчасного повернення в повному обсязі наданих коштів. Крім того, комерційний банк стає ініціатором запровадження стандартів бухгалтерського обліку, вимагаючи своєчасної звітності та створюючи певний рівень прозорості у фінансових питаннях. [13]

Отримання депозитів та надання кредитів є двома основними джерелами доходів комерційних банків, клієнти яких охоплюють широкий спектр галузей економіки. Залучення депозитів є необхідною функцією будь-якого комерційного банку і необхідне для того, щоб пропонувати кредитні продукти та послуги за нижчою вартістю, ніж зовнішнє фінансування. Надання кредитів розглядається як найбільш важлива функція комерційного банку, оскільки проценти є найвищим відсотком їх доходу. Регулятори встановлюють мінімальний резерв готівки, який комерційний банк повинен мати для підтримки своїх депозитних зобов'язань. Надлишок депозитів може бути використаний для надання кредитів або для кредитування установ за ставкою "овернайт". [11]

Зважаючи на вищесказане, діяльність комерційного банку демонструє ряд унікальних і критично важливих функцій, які він виконує для формування здорової системи економіки з метою побудови фінансово привабливої держави (див. рис. 1.1).

Рис. 1.1 — Функції комерційного банку

Джерело: побудовано автором на основі джерел [11]

З огляду на виклики, з якими стикаються фінансові установи сьогодні, стає зрозуміло, що керівництво комерційних банків повинно отримувати максимальну віддачу від усіх витрат на ресурси. Подальша неефективність банків може призвести до того, що зусилля та ресурси будуть зведені нанівець. Проте зосередженість лише на скороченні витрат не є запорукою довгострокового успіху. Збалансований підхід, який дозволяє банку не лише підвищити операційну ефективність, але й розширити свої можливості реагувати на потреби ринку та підготуватися до майбутнього, є запорукою успішної діяльності та прибутковості банку.

Станом на зараз банківська галузь стикається з новими викликами, які надають особливого імпульсу потребі в ефективності. Зміни у вподобаннях та очікуванням клієнтів, поява конкурентів на ринку та нові технології трансформують природу банківської справи. Фінансові установи еволюціонують у бік цифрової та технологічної моделі, зберігаючи при цьому важливі аспекти традиційної бізнес-моделі. Щоб залишатися конкурентоспроможними, ці установи повинні інвестувати в

технології, маркетинг, автоматизацію та можливості самообслуговування. Нижче перераховано чотири стратегічних напрямки, на яких варто зосередити свої зусилля сучасним лідерам галузі:

- 1) *реорганізація бізнесу* — вихід з бізнес-ліній, які мають низьку маржу, і перехід до сегментів, які є більш рентабельними і підвищують прибутковість банку. Провідні банки застосовують ґрунтовний підхід до стратегічного планування, оцінюючи мінімальний обсяг ресурсів, необхідний для того, щоб конкурувати в певному напрямі бізнесу, та визначаючи можливості для диференціації від конкурентів. Інтуїтивно зрозуміло, що ці стратегічні переходи можуть вимагати від банку збільшення інвестицій і витрат у короткостроковій перспективі, щоб досягти кращої маржі та ефективності в довгостроковій перспективі;
- 2) *оптимізація каналів з клієнтами* — оцінити різні способи взаємодії клієнтів з банком, щоб створити економічно ефективну комбінацію, адаптовану до конкретної клієнтської бази кожного банку. Враховуючи швидкозмінний характер уподобань клієнтів щодо каналів взаємодії, цей процес оптимізації вимагає досить активного залучення, консолідації зусиль, продажу та купівлі відділень у міру того, як банки коригують свою географічну присутність. Оптимізація каналів не повинна стосуватися лише відділень, оскільки контакт-центри, онлайн- та мобільний банкінг, банкомати та менеджери по роботі з клієнтами також є важливими каналами для клієнтів. Банки повинні працювати над удосконаленням своїх контакт-центрів, покращуючи технічні знання, можливості чатів, текстових повідомлень та соціальних мереж, щоб відповідати очікуванням клієнтів, що змінюються;
- 3) *зменшення операційних витрат* — мета полягає в тому, щоб підвищити коефіцієнт ефективності банку за рахунок зменшення співвідношення питомих витрат до вартості кожної дії або транзакції. Удосконалення

процесів у цій сфері передбачає постійний моніторинг ефективності і часто відбувається в результаті аналізу, картографування, бенчмаркінгу тощо;

- 4) *перехід до технологічної автоматизації* — даний напрям означає наявність мобільних додатків, які дозволяють клієнтам здійснювати транзакції або отримувати інформацію в режимі самообслуговування, не вимагаючи зусиль від співробітників, використовувати технології для скорочення часу, який співробітники витрачають на пошук інформації, та автоматизовані моделі прийняття рішень. [14]

Загалом, своїми діями комерційні банки забезпечують транзакції, створюють життєздатні й динамічні ринки, розбудовують економіку, сприяють економічній активності, стимулюючи інвестиції, створюючи товари та надаючи робочі місця. Однак таким банківським установам важко працювати в країні, де відсутні надійні, справедливі закони та функціонуюча судова система. Ефективна комерційна банківська система обов'язково потребує потужного центрального банку, а також результативного банківського нагляду та аудиту.

1.2. Банківський сектор Великобританії: структура, регулювання та напрями розвитку діяльності

Великобританія є одним з провідних світових фінансових центрів. Сектор фінансових послуг є двигуном британської економіки, розвиток якого приносить користь обидвом суб'єктам країни - компаніям та її громадянам. Сполучене королівство є потужним фінансовим центром завдяки своєму значному міжнародному впливу, який проявляється через випуск міжнародних боргових зобов'язань, здійснення комерційного страхування, торгівлі іноземною валютою та активного управління активами. Така діяльність ґрунтується на широкому доступі до ринків

багатьох високорозвинених та тих, що розвиваються, країн, а також вмінню узгоджувати бюрократичні процедури з відповідними юрисдикціями.

З метою бути привабливими для зовнішніх інвестицій, забезпечувати вітчизняні та міжнародні фірми необхідним фінансуванням, а також продовжувати впроваджувати інноваційні фінансові інструменти та продукти, Великобританія постійно працює над відповідністю банківських процесів до загальноприйнятих стандартів і розвиває торговельні відносини зі світовими ринками, що орієнтовані на результат, також активно впроваджуючи регулювання, яке краще відображатиме умови та необхідність змін внутрішніх ринків. [15]

Варто зазначити, що у 2021 році Велика Британія сприймалася як країна з найкращим у світі регуляторним режимом для фінансових послуг (рис. 1.2). Сприйняття регуляторних режимів Великої Британії та Сінгапуру покращилося в період між 2020 та 2021 роками, тоді як сприйняття цієї категорії у США погіршилося.

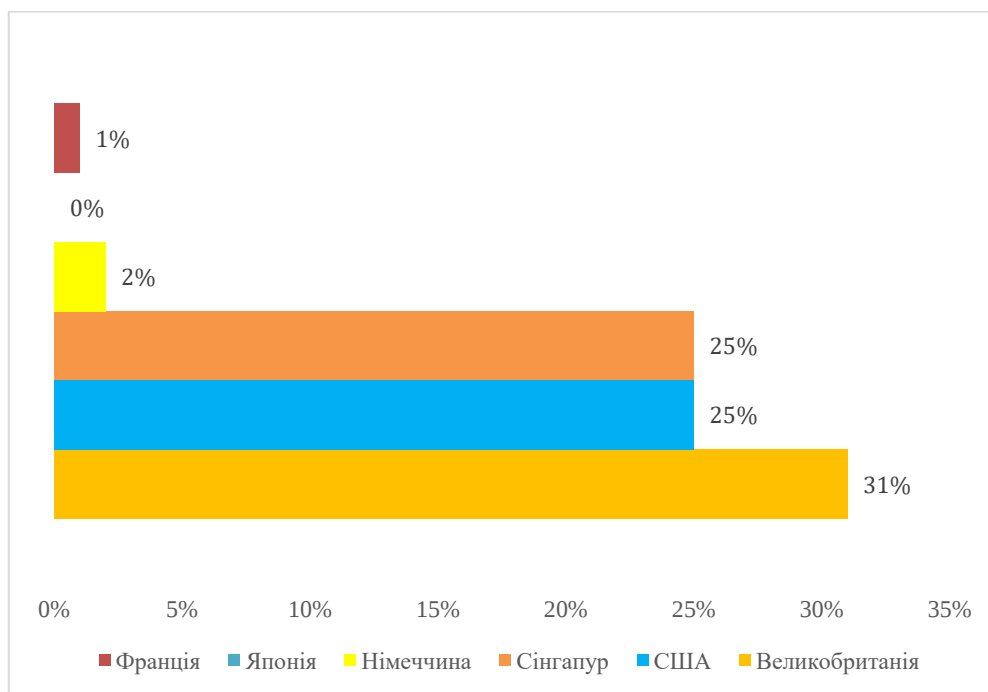

Рис. 1.2 — Сприйняття регуляторних режимів у фінансовому секторі

Джерело: побудовано автором на основі джерела [15]

Банківський сектор Великобританії є досить розгалуженим і водночас олігополістичним. Вихід Сполученого Королівства з ЄС був супроводжений негативним впливом на основні банківські показники через невизначеність розвитку подій. [16] Проте як відомо британський банківський сектор стійкий до економічного спаду. Це доводить і глобальна фінансова криза 2008 року та пандемія COVID-19 2020 року. Досвідчені спеціалісти регулярно проводять стрес-тестування банків, щоб переконатись, що найбільші британські банки мають достатньо резервів, щоб компенсувати масштабні збитки під час серйозних економічних спадів та при необхідності підтримати кредитоспроможність домогосподарств та підприємств.

На рис. 1.3 відображено кількісну зміну банків у Англії у період з 2016 по 2023 роки. Станом на березень 2023 року 365 банків нараховується у Великобританії з показником у 12% зростання у порівнянні з минулим роком.

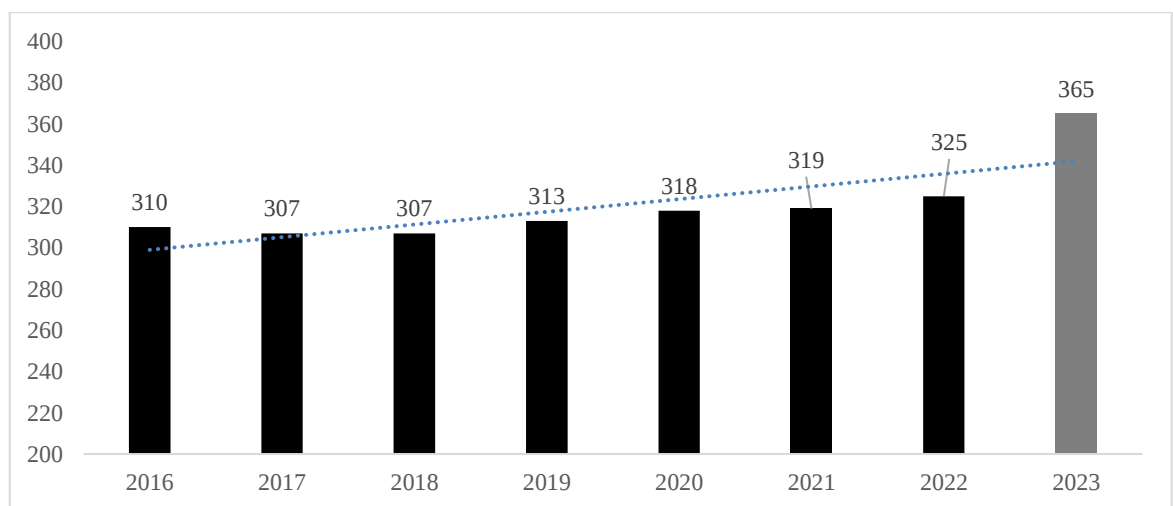

Рис. 1.3 — Зміна кількості банків Великобританії

Джерело: побудовано автором на основі джерела [17]

Рис. 1.4 демонструє зміну загальної кількості активів банківського сектору Великобританії у період з 2010 по 2021 рік. Загалом, протягом останнього десятиріччя показники коливаються у межах 15-17 трильйонів доларів США. У 2021 році розмір загальних банківських активів був зафіксований на позначці 16,73 трильйони доларів США.

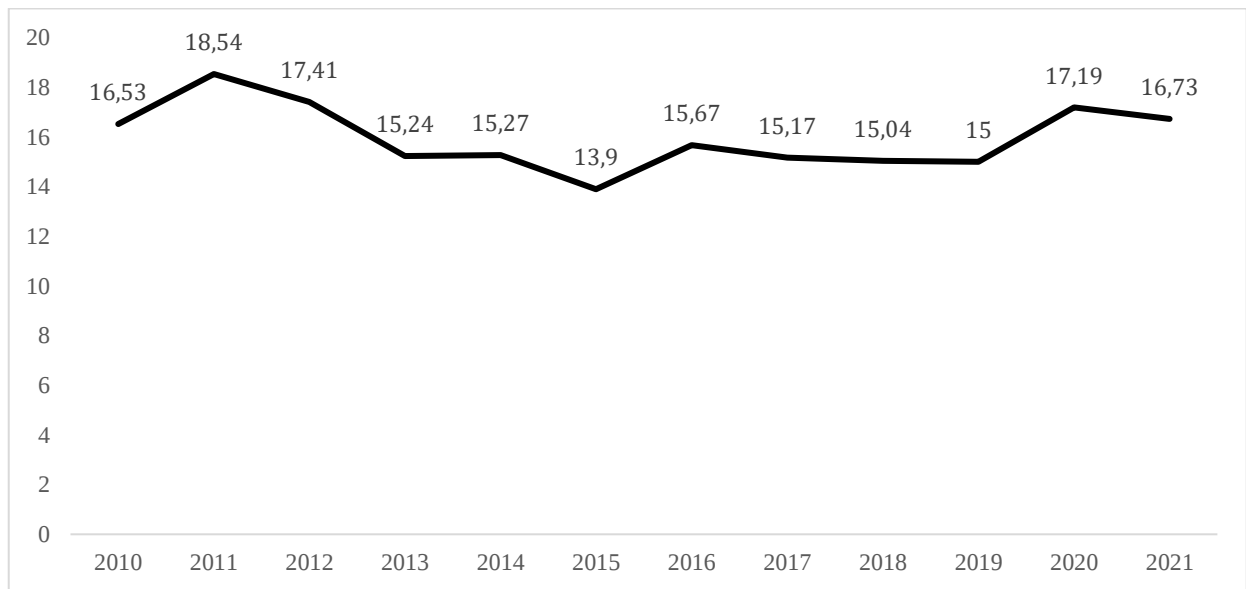

Рис. 1.4 — Загальні активи банківського сектору Великобританії (у трлн доларів США)
Джерело: побудовано автором на основі джерела [18]

Офіційною банківською установою з грошово-кредитних питань Сполученого Королівства є Банк Англії — восьмий найстаріший банк у світі і структурна модель для більшості центральних банків всього світу. Як головний монетарний та фінансовий орган Сполученого Королівства, Банк Англії бере на себе роль захисника добробуту британської економіки та фінансової системи.

Основними обов'язками Банку Англії є:

- нагляд за станом національної економіки;
- випуск банкнот і регулювання вартості британського фунта стерлінгів (GBP);
- планування та проведення грошово-кредитної політики відповідно до політики уряду;
- здійснення економічних інтервенцій для управління економічним зростанням;
- регулювання та забезпечення надійності банків та інших фінансових інституцій;

- здійснення ролі кредитора останньої інстанції у фінансових питаннях;
 - відповідальність за зберігання золотого запасу Сполученого Королівства.
- [19]

Банківський сектор Великобританії контролюється двома ключовими регуляторами:

- Prudential Regulation Authority, що відповідає за фінансову безпеку та надійність банків;
- Financial Conduct Authority, яке регулює поведінку банків на фінансових ринках та у відносинах з клієнтами.

Окремий підрозділ Банку Англії — Financial Policy Committee — є органом макропруденційного регулювання фінансової системи Великої Британії. [20]

Три британські банки — HSBC, Barclays та Lloyds Banking group — є не лише одними з найбільших у країні, але й входять до десятки лідерів за ринковою капіталізацією в Європі. Ринкова капіталізація трьох провідних банків становить близько 30 мільярдів доларів США, а найбільшим з них є HSBC з ринковою часткою понад 107 мільярдів доларів США. [21]

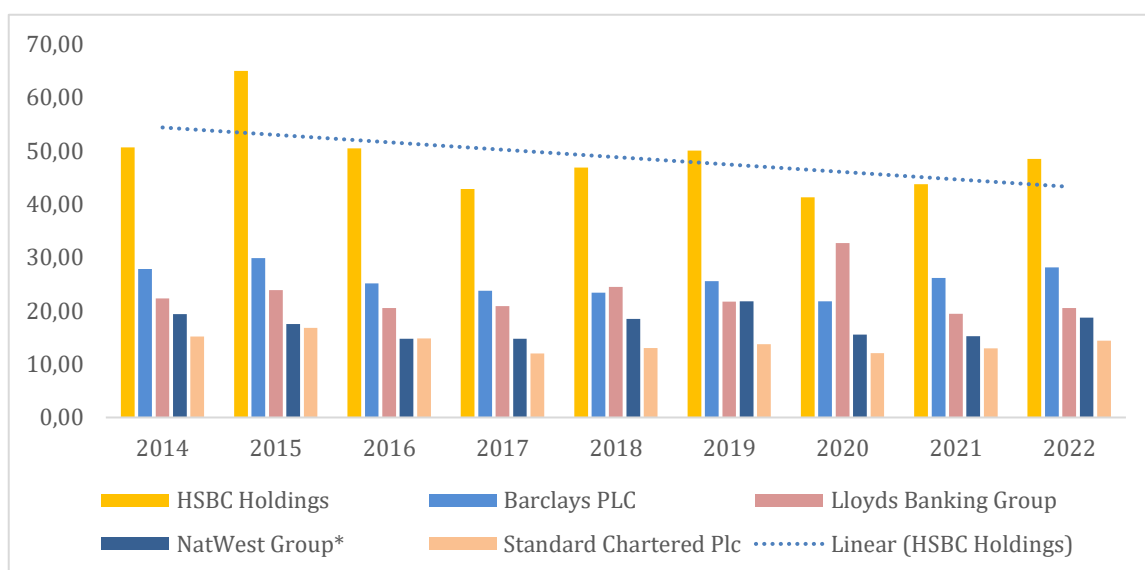

Рис. 1.5 — Провідні банки Великобританії за доходами (в млрд євро)

Джерело: побудовано автором на основі джерела [22]

Рис. 1.5 відображає порівняльний аналіз розміру доходів найбільших банків Сполученого Королівства у період з 2014 по 2022 роки. HSBC Holdings характеризується показниками, які є удвічі вищими за конкурентів на ринку — Barclays PLC та Lloyds Banking Group, та майже втричі більші за NatWest Group та Standard Chartered PLC.

Варто зазначити також ключові тренди та зміни, що очікують банківську систему обраної країни на найближчі 5 років. Загалом, розмір банківської системи Великобританії може збільшитися вдвічі порівняно з нинішнім розміром і досягти понад 950% ВВП до 2050 року за прогнозами Банку Англії. Причиною цьому є те, що Великобританія вже має відносно велику частку світових банківських активів, і зі збільшенням розміру світового фінансового сектору її частка, ймовірно, зростатиме пропорційно. [23]

В результаті пандемії Covid-19 цифрова трансформація в секторі фінансових послуг прискорилося. Фінтех і використання технологій для створення, реалізації та впровадження фінансових послуг є процвітаючою галуззю у Великій Британії.

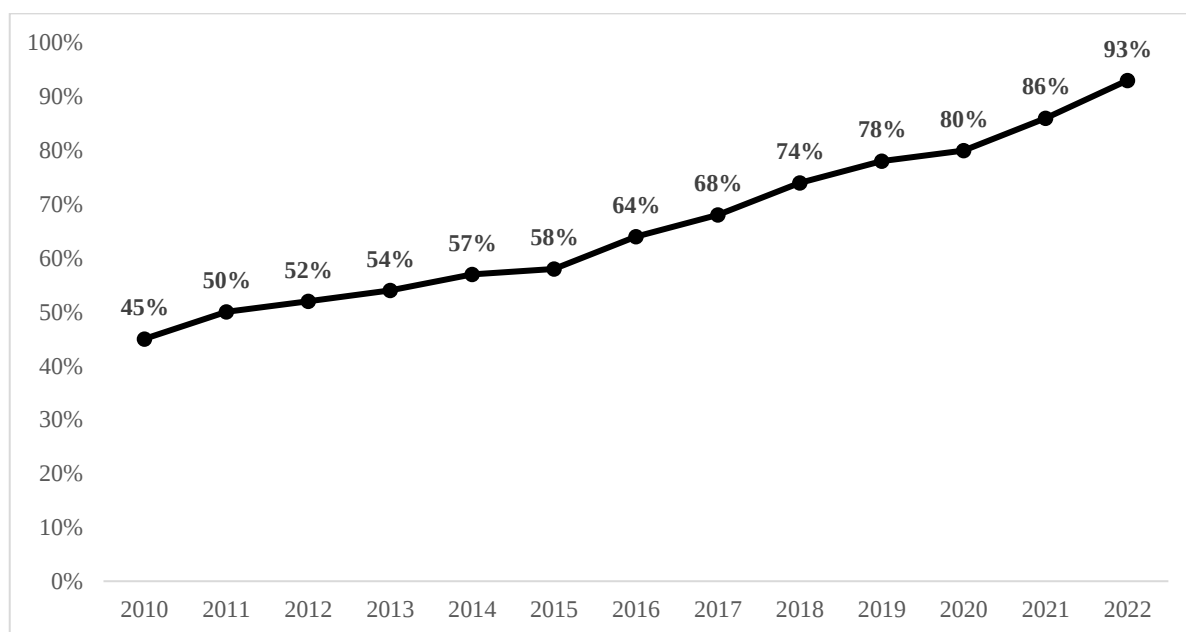

Рис. 1.6 — Використання онлайн-банкінгу у Великобританії з 2010 по 2022 роки
Джерело: побудована автором на основі джерела [24]

Популярність онлайн-банкінгу неухильно зростала в період з 2010 по 2022 рік: рис. 1.6 відображає кількісну зміну користувачів онлайн-банкінгу у Великобританії за останні 12 років - з 45% у 2010 році до 93% у 2022 році. Зростання рівня онлайн-банкінгу можна розглядати як показник того, що британці будуть більш охоче користуватися лише цифровими банками, оскільки вони звикають до банківських операцій в Інтернеті та на своїх мобільних телефонах.

Оскільки інновації та співпраця й надалі відіграватимуть важливу роль у секторі фінансових послуг, для банків, які співпрацюють з будь-яким типом бізнесу, важливо бути певним, щоб у контрактах було передбачено новаторське використання даних і штучного інтелекту, адже будь-який штучний інтелект, який використовується, має бути законним (особливо з точки зору конфіденційності та захисту даних), етичним та надійним. Крім того, перехід до віддаленої роботи та віртуального обслуговування клієнтів кардинально змінив спосіб надання послуг. Без звичного особистого спілкування з клієнтами банкам довелося у короткі терміни знаходити креативні та інноваційні рішення, щоб задовольнити попит клієнтів. Банківський сектор Сполученого королівства зміг успішно та ефективно відповісти на такі поставлені виклики.

Останнє про що варто зазначити, це те, сектор банківських послуг країни уже активно здійснює позитивні кроки у сферах гендерної рівності, різноманітності та інклюзивності, запроваджуючи концепт ESG та розкриваючи інформацію про підтримку програм сталого розвитку. [25]

1.3. Банківський сектор України: структура, регулювання та напрями розвитку діяльності

Банківська система України складається з двох рівнів: Національний банк України та комерційні банки. Якщо НБУ є державним регуляторним органом, уповноваженим проводити грошово-кредитну політику в Україні, здійснювати нагляд

та контроль за діяльністю комерційних банків, то комерційні банки надають банківські послуги клієнтам.

Національний банк відповідає за забезпечення стабільності національної валюти — гривні, підтримання стабільності банківської системи та цінової стабільності.

Серед основних функцій НБУ є наступні:

- визначення та проведення грошово-кредитної політики України;
- випуск національної валюти України на монопольній основі;
- виконання функцій кредитора останньої інстанції для банків та організація системи рефінансування;
- здійснення валютного регулювання, встановлення порядку здійснення операцій в іноземній валюті;
- організація та здійснення валютного контролю за діяльністю банків та інших фінансових установ;
- регулювання діяльності платіжних систем та систем розрахунків в Україні;
- визначення порядку і форм розрахунків на міжбанківському рівні;
- здійснення банківського регулювання та нагляду ліцензування банківської діяльності тощо. [26]

Фінансовий сектор в Україні в основному складається з комерційних банків, частка яких у загальному обсязі активів фінансового сектору становить 88%. Частка фінансових компаній, які надають ринку лізингові, факторингові та короткострокові кредити, становить 9%, тоді як розмір інших фінансових установ, таких як страхові компанії, кредитні спілки тощо, є ще меншим і загалом здійснює незначний вплив на загальний стан фінансового сектору. [27]

Банки України характеризуються відмінними частками — з державним капіталом, з іноземним капіталом та із змішаною формою капіталу. Рис. 1.7 відображає розподіл часток між формами отримання капіталу комерційних банків

України станом на 2021 рік — 49% банків з змішаною формою, 6% — з державним капіталом, 45% — з іноземним капіталом.

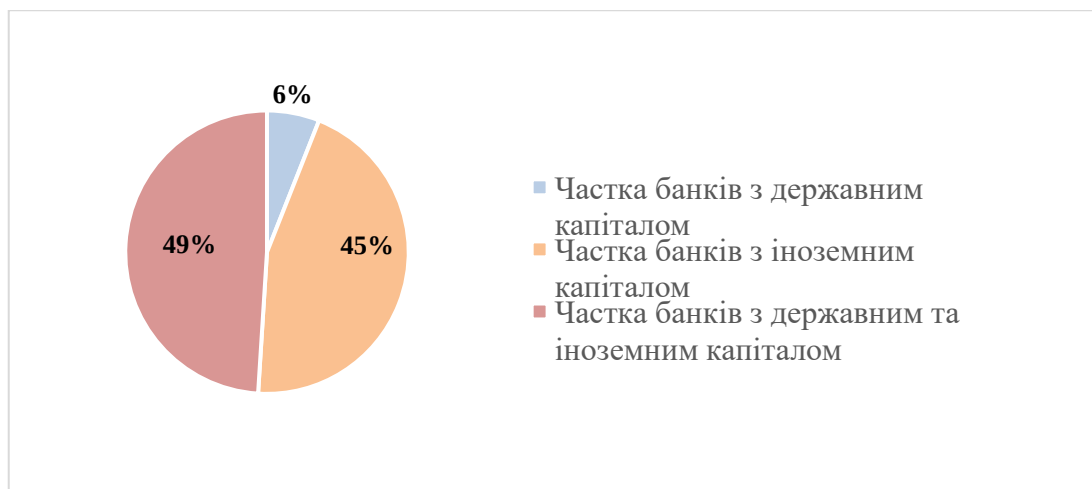

Рис. 1.7 — Частки капіталу у банках України станом на 2021 рік

Джерело: побудовано автором на основі даних, зібраних Forinsurer Statistic Agency

Рис. 1.8 показує кількісну зміну загальних активів банків України у період з 2016 по 2022 рік. Тенденція зростання спостерігається протягом останніх 6 років на незначні величини і станом на червень 2022 року показник загальних активів банків України становив 2 298,4 млрд грн.

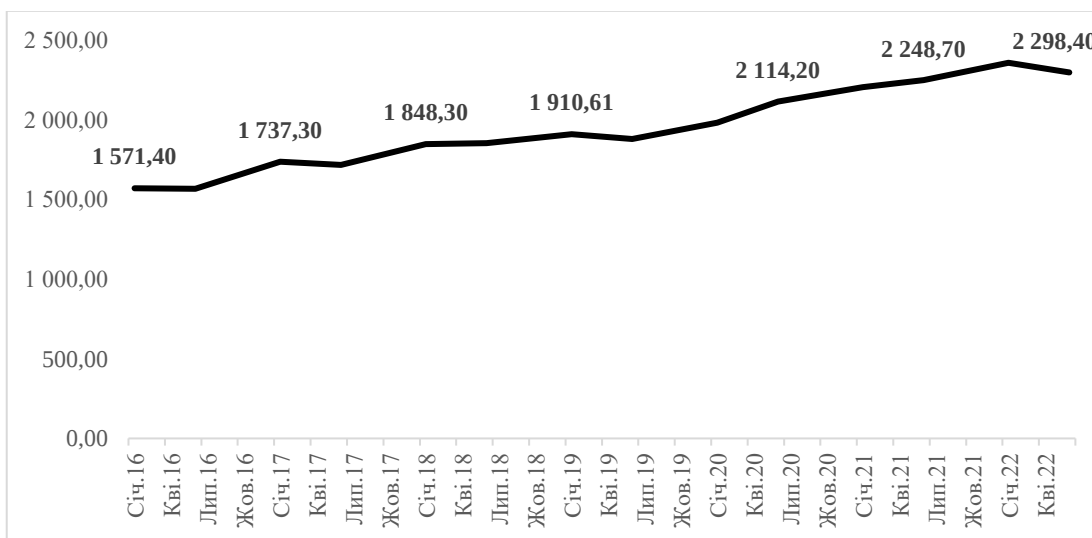

Рис. 1.8 — Загальні активи банків України (у млрд грн)

Джерело: побудовано автором на основі джерела [28]

Таблиця 1.3 демонструє зміну основних індикаторів банків України у період 2020-2022 років. Вартість загальних активів стабільно зростала протягом усього аналізованого періоду: за 2020-2022 роки загальні активи збільшилися на 510,9 млрд грн за рахунок сформованих резервів та зростання високоліквідних активів. Зобов'язання банківського сектору демонструють позитивну динаміку: приріст за період склав 530,8 млрд грн. Власний капітал у 2022 році зменшився на 37 млрд грн порівняно з 2021 роком. Регулятивний капітал зріс на 29,4 млрд грн за 2020-2022 роки та зазнав спаду у 0,6 млрд грн за 2022 рік. Значення адекватності регулятивного капіталу показало негативну динаміку у 2021 році на 3,97% , проте у 2022 році зростання значення адекватності відбулось на 1,67%.

Таблиця 1.3 Основні показники діяльності банків України, млрд грн

Індикатор	2020	2021	2022	Девіація (+, -) звітного періоду до	
				2020	2021
Загальна кількість активів	2205,9	2358,3	2716,8	152,4	358,5
Загальна кількість зобов'язань	1822,8	2053,2	2353,6	230,4	300,4
Власний капітал	209,5	255,5	218,5	46	-37
Прибуток	250,2	273,9	357,4	23,7	83,5
Витрати	210,4	196,5	332,7	-13,9	136,2
Регулятивний капітал	182,3	211,7	211,1	29,4	-0,6
Адекватність регулятивного капіталу, %	21,98	18,01	19,68	-3,97	1,67

Джерело: побудовано автором на основі джерела [29]

Комерційні банки займаються наданням кредитів юридичним та фізичним особам, грошовими переказами та платіжними послугами, обміном валюти та іншими банківськими операціями в Україні. Вони повинні отримати ліцензію НБУ для здійснення своєї діяльності. Національний банк України встановлює вимоги до адекватності капіталу, мінімального статутного та регулятивного капіталу. Банки зобов'язані розкривати та публікувати широкий спектр інформації, включаючи інформацію про послуги банку, фінансову звітність, керівні органи банку, кінцевих бенефіціарних власників, акціонерів, які володіють часткою більшою за 10% статутного капіталу, мережу підрозділів банку тощо.

Проте за останні кілька років через високий рівень інфляції та економічну нестабільність в Україні кількість фінансових установ значно скоротилась. В Україні налічується 67 банків станом на січень 2023 року (рис. 1.9), «включаючи 3 державні банки (Ощадний банк, Український експортно-імпортний банк та націоналізований Приватбанк) та ще два банки з державною часткою (Укргазбанк, ПАТ "Розрахунковий центр")». [26] Станом на зараз більшість банків України намагаються рухатись в напрямку впровадження та постійного розвитку послуг інтернет-банкінгу.

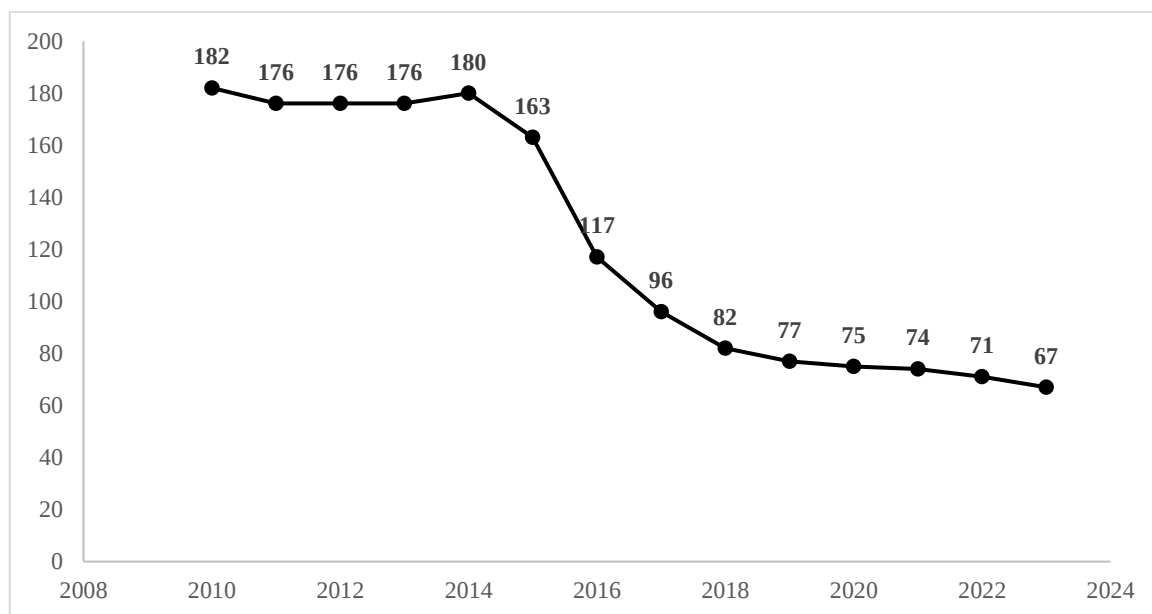

Рис. 1.9 — Кількість комерційних банків в Україні

Джерело: побудовано автором на основі джерела [30]

З 2016 року державні банки в Україні становлять понад половину банківського сектору, і їхня частка продовжує зростати. Фактично, держава володіє банками, які займають домінуюче становище на ринку. Водночас чотири найбільші банки країни, які перебувають під державним контролем, потребують постійного поповнення додатковими ресурсами з державного бюджету.

Рис. 1.10 демонструє розміри загальних активів банків України станом на 1 вересня 2022 року. ПриватБанк значно випереджає інші згадані провідні банки України з рекордною позначкою у 588,68 млрд грн.

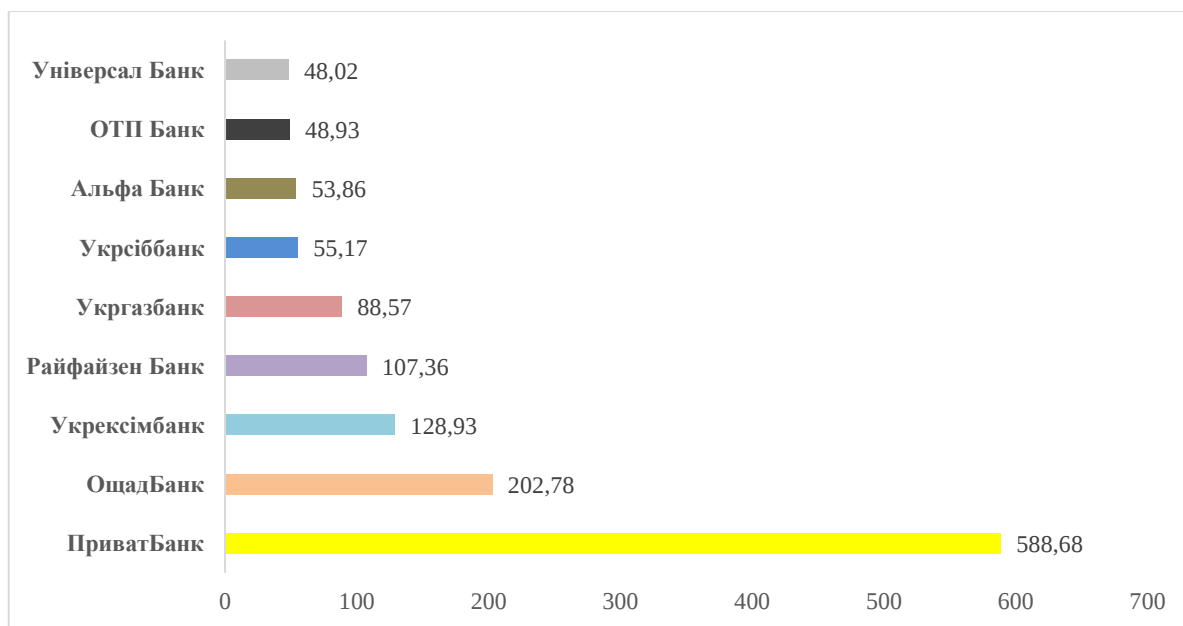

Рис. 1.10 — Провідні банки України за розміром загальних активів (у млрд грн)

Джерело: побудовано автором на основі джерела [31]

На жаль, постійна нестабільна економічна та політична ситуація, яка склалася в країні протягом багатьох років, негативно вплинула на банківську галузь і, зокрема, на її клієнтів та фінансових партнерів. Російсько-українська війна відіграє головну роль у банківській кризі країни, яка призвела до значної девальвації національної валюти "гривні" та ліквідації великої кількості фінансових установ.

Українська банківська система є досить молодю, особливо у порівнянні з банківськими системами розвинених країн, тому поточний період розвитку банківської системи та економіки України потребує чіткого визначення орієнтирів для подальшого сталого піднесення. Потужна банківська система є атрибутом суверенітету держави, запорукою її фінансової безпеки.

Висновки до 1 розділу

Комерційні банки відіграють важливу роль в економіці, оскільки вони здійснюють наступне:

- мобілізують заощадження населення, що як результат забезпечує спрямування наявних коштів у виробничу діяльність;
- кредитують населення, що дозволяє підприємствам фінансувати та розширювати свою діяльність;
- сприяють міжнародній торгівлі, оскільки можуть виступати посередником у транскордонних операціях;
- підтримують стабільність фінансової системи через зобов'язання підтримувати певний рівень резервів.

У Сполученому Королівстві (Великобританія) сектор банківських послуг є одним з найбільших по ринковій капіталізації та з багаторічною історією впровадження інновацій. У секторі домінують кілька великих гравців, таких як HSBC, Barclays та Lloyds.

В Україні банківський сектор зазнав значної трансформації з моменту здобуття незалежності в 1991 році. Сектор пережив як періоди зростання, так і кризи через політичну та економічну нестабільність. Незважаючи на це, український уряд продовжує вживати заходи для реформування банківського сектору та підвищення його стабільності, що має важливе значення для економічного зростання та розвитку країни у майбутньому.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА УКРАЇНИ

2.1. Кількісний та якісний аналіз комерційного банку Великобританії — HSBC UK Bank

HSBC — це великий міжнародний банк з глобальною мережею та світовим впливом. Він обслуговує близько 40 мільйонів клієнтів, має загальні консолідовані активи у розмірі 3,0 трлн доларів США та здійснює свою діяльність у 64 країнах і територіях, що робить його однією з найбільших банківських та фінансових організацій у світі. Банк заснований 1 січня 1959 року і має головний офіс у Лондоні, Велика Британія. Материнською холдинговою компанією Групи HSBC є HSBC Holdings plc, яка очолює організаційно-правову структуру, що складається з глобальної мережі дочірніх компаній та філій, зареєстрованих на місцевому рівні та об'єднаних у регіональні підгрупи. Звичайні акції HSBC Holdings котируються або допущені до торгів на Лондонській, Гонконгській, Нью-Йоркській та Бермудській фондових біржах. Дочірні банки Групи HSBC розташовані у п'яти регіонах: Європа, Азія, Близький Схід, Північна Африка, Північна Америка та Латинська Америка. Сюди входить і британський банк — HSBC UK Bank plc.

HSBC надає широкий спектр банківських та супутніх фінансових послуг роздрібним, корпоративним та інституційним клієнтам, а також урядам, працюючи через три глобальні мережі: Wealth and Personal Banking (WPB), Commercial Banking (CMB) та Global Banking and Markets (GBM). Глобальна клієнтська франшиза HSBC, транскордонна торгівля і потоки капіталу допомагають диверсифікувати глобальну банківську систему, залучаючи фінансовий капітал, ресурси та прибутки для

підтримки HSBC Holdings у цілому, оскільки банк задовольняє потреби своїх клієнтів на локальних та глобальних ринках. [32]

HSBC UK Bank обслуговує приватних і бізнес-клієнтів у Великобританії та має розгалужену мережу відділень по всій країні. HSBC UK застосовує різноманітні платформи онлайн- і мобільного банкінгу для надання своїх продуктів та послуг клієнтам. Користувачі можуть отримати доступ до своїх рахунків та здійснювати транзакції за допомогою мобільного додатку, який дозволяє перевіряти баланс, переказувати гроші, оплачувати рахунки та управляти своїми інвестиціями.

HSBC UK Bank є публічним акціонерним товариством, боргові цінні папери якого котируються на Лондонській фондовій біржі. Компанія є дочірнім банком, що повністю належить HSBC Holdings plc. та складається з підрозділів Wealth and Personal Banking, Commercial Banking, Global Banking and Markets та Corporate Centre.

Підрозділ Wealth and Personal Banking допомагає клієнтам банківської установи керувати їхніми повсякденними фінансами, а також управляти, захищати та примножувати їхні капітали. Банк обслуговує понад 14 мільйонів активних клієнтів під чотирма брендами: HSBC UK, First Direct, Marks and Spencer Bank та John Lewis Financial Services. Набір банківських продуктів та послуг, які пропонує даний підрозділ для задоволення банківських потреб клієнтів, включає наступне: поточні та ощадні рахунки, іпотеку, кредитування без необхідності застави, управління капіталом та страхові послуги.

Commercial Banking обслуговує понад 750 000 активних клієнтів по Великобританії, від стартапів до транснаціональних корпорацій, через чотири основні групи клієнтів: малий бізнес, бізнес-банкінг, підприємства середнього бізнесу та великі корпорації. Підрозділ пропонує індивідуальні фінансові продукти та послуги, приділяючи особливу увагу взаємовідносинам з клієнтами. До таких послуг належать кредитування та позики, управління глобальною ліквідністю та грошовими коштами, а також міжнародна торгівля та фінансування дебіторської заборгованості.

Global Banking and Markets надає окремі продукти, що дозволяють здійснювати комерційне хеджування в рамках дозволених фінансових продуктів відповідно до законодавства Великобританії, а також здійснювати валютні платежі та транзакційний банкінг.

Corporate Centre підтримує централізовані операції бізнес-ліній HSBC у Великобританії та включає в себе ринкове казначейство, частки у спільних підприємствах та витрати на управління ними. [33]

Рис. 2.1 демонструє оцінку послуг клієнтами, що були надані їм фінансовою установою. На вимогу регулятора було проведено незалежне опитування приблизно 1000 клієнтів кожного з 16 найбільших банківських установ поточних рахунків фізичних осіб. Загалом за якістю наданих послуг зі сторони клієнтів HSBC UK Bank посідає 11 місце по загальній оцінці якості сервісу, 12 — по наданих послугах онлайн-банкінгу та овердрафту.

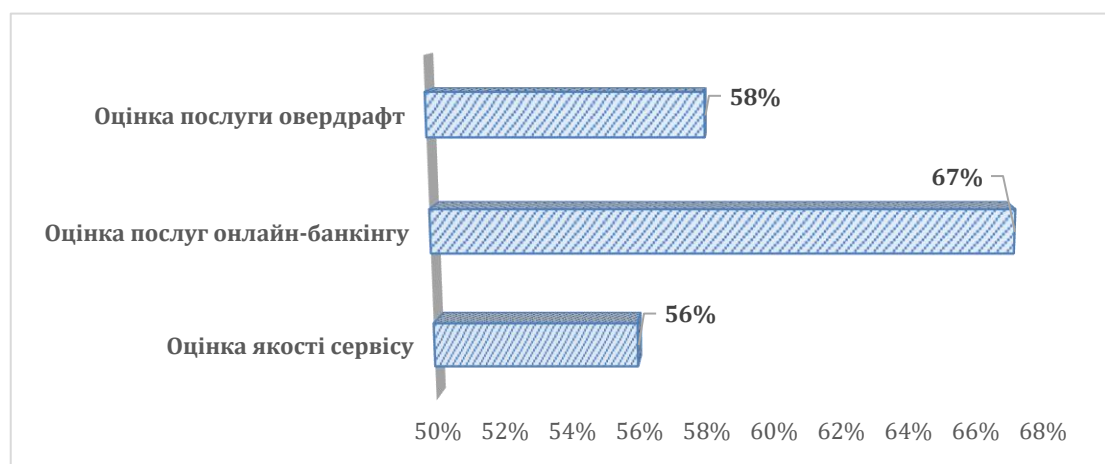

Рис. 2.1 — Оцінка клієнтами трьох типів послуг HSBC UK Bank

Джерело: побудовано автором на основі джерела [34]

У 2021 році HSBC у Великобританії продовжував відігравати посилену роль у підтримці економіки Великобританії та клієнтів через безпрецедентні економічні події, спричинені пандемією Covid-19. Глобальний економічний спад вплинув на

бізнес-моделі та доходи багатьох клієнтів, що вимагало від банків та уряду Великої Британії значних обсягів фінансової підтримки. Протягом усієї пандемії банк продовжував підтримувати власних клієнтів та адаптував свої операційні процеси.

Стрес-тестування є важливим інструментом для банків щодо оцінки вразливостей окремих банків та фінансового банківського сектору в умовах гіпотетичних несприятливих сценаріїв. Протягом 2021 року було розглянуто низку внутрішніх та макроекономічних стресових сценаріїв, характерних для Великої Британії та світової економіки. Ці стресові сценарії включали подальший вплив Covid-19 та пов'язані з ним карантинні обмеження у Великобританії. HSBC UK Bank також провів стрес-тестування. У грудні 2021 року Банк Англії опублікував результати стрес-тесту платоспроможності на 2021 рік, підтвердивши, що отримані результати не зафіксували недостатності капіталу Групи HSBC. Як стрес-тест платоспроможності на 2021 рік, так і внутрішній стрес-тест на 2021 рік підтверджують, що HSBC UK Bank має хороші показники, щоб протистояти потенційним можливим потрясінням.

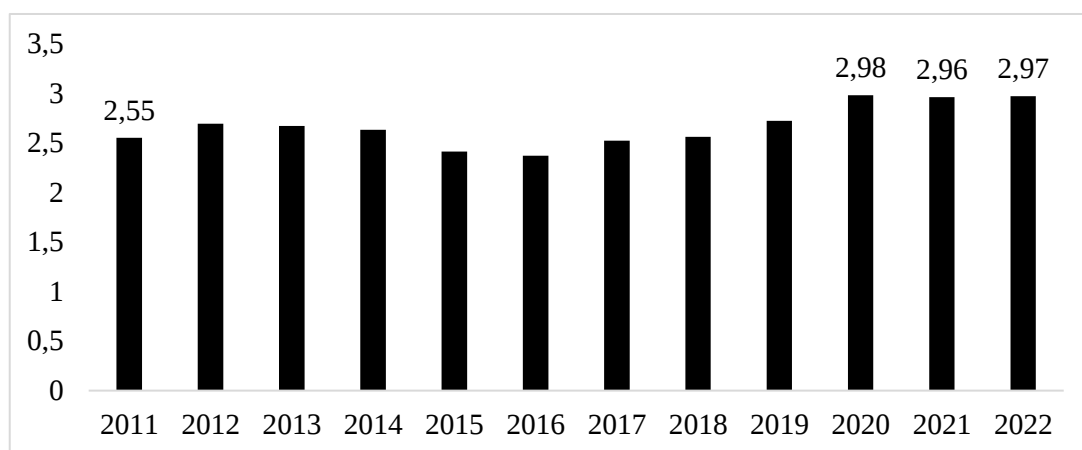

Рис. 2.2 — Зміна активів HSBC UK Bank (у трлн доларів США)

Джерело: побудовано автором на основі джерела [35]

Рис. 2.2 відображає зміну кількості активів HSBC UK Bank за період 2011-2022 років. Показник 2022 року сягає 2,97 трильйонів доларів США, що на 16,5% перевищує індикатор активів 2011 року. Загалом протягом останніх трьох років,

незважаючи навіть не економічні шоки, COVID-19 та світову політичну нестабільність, активи банку залишаються на стабільну рівні у межах 2,96-2,98 трильйонів доларів США.

Коефіцієнт ефективності діяльності банку — це ключовий показник, який використовується для оцінки прибутковості банку, оскільки його значення демонструє частку операційних витрат, понесених на кожен долар отриманого доходу. Він розраховується шляхом ділення операційних витрат банку на його загальний дохід і тому також називається "співвідношенням витрат до доходів". Цей показник є важливим, оскільки він дає уявлення про те, наскільки ефективно банк управляє своєю витратною базою. Банки прагнуть утримувати цей показник на якомога нижчому рівні і часто розкривають цільовий показник у своїй фінансовій звітності — зазвичай він становить 50-60%. [36] Рис. 2.3 демонструє зміну коефіцієнта ефективності HSBC UK Bank у період останніх 15 років. Немає вираженої тенденції тільки підвищення чи зниження показника. Варіювання відбувається кожні 2-3 роки. Станом на 2022 рік коефіцієнт ефективності капіталу був визначений на позначці 140%, що у 2,5 рази перевищує цільовий показник по індустрії.

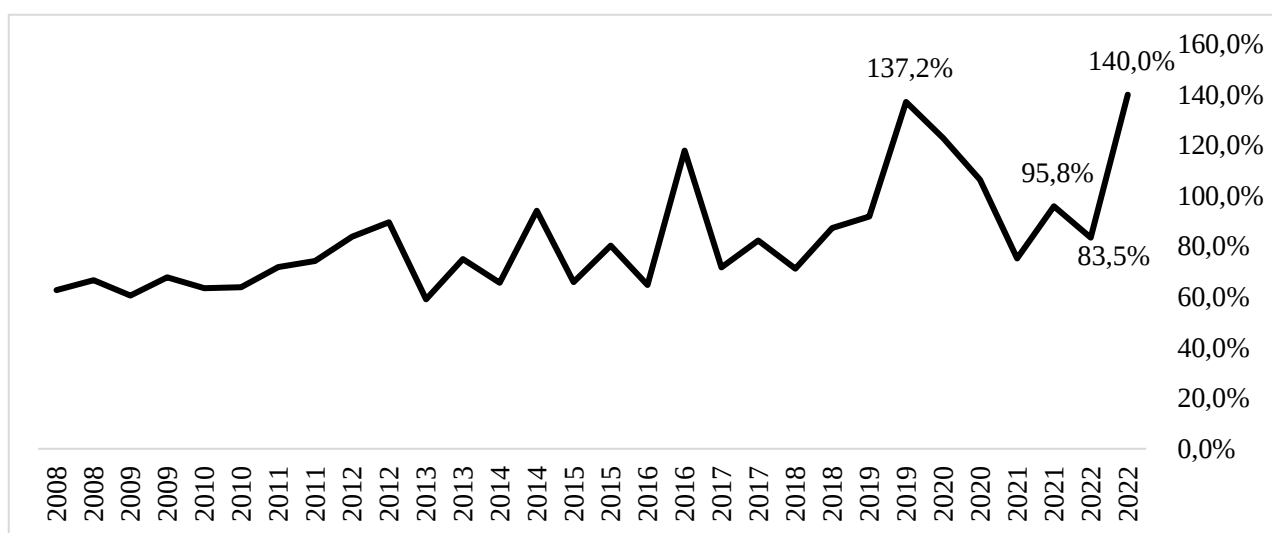

Рис. 2.3 — Коефіцієнт ефективності HSBC UK Bank, %

Джерело: побудовано автором на основі джерела [37]

Показник регулятивного капіталу банків жорстко контролюється в усьому світі з метою кращого забезпечення стабільності фінансової системи та глобальної економіки. Це також надає можливість забезпечити захист вкладників коштів. Він є важливим з точки зору платоспроможності банків та їх захисту від несприятливих подій, які виникають внаслідок ризику ліквідності, а також кредитного ризику, які банки зазнають у процесі своєї діяльності. Нормативи достатності капіталу вимагають, щоб певна частина депозитів була збережена під час видачі кредиту. Ці депозити зберігаються як резерви для покриття збитків у випадку неповернення кредиту. Таким чином, ці резерви обмежують суму депозитів, які можуть бути надані в кредит, а отже, обмежують створення кредитів. Отже, зміни в коефіцієнті адекватності капіталу можуть мати значний вплив на інфляцію в економіці. [38]

Банк з високим коефіцієнтом достатності капіталу перевищує мінімальні вимоги, необхідні для забезпечення платоспроможності. Отже, вищий показник достатності капіталу банку означатиме більшу ймовірність того, що фінансова інституція зможе протистояти фінансовому спаду, рецесії або іншим непередбачуваним ситуаціям.

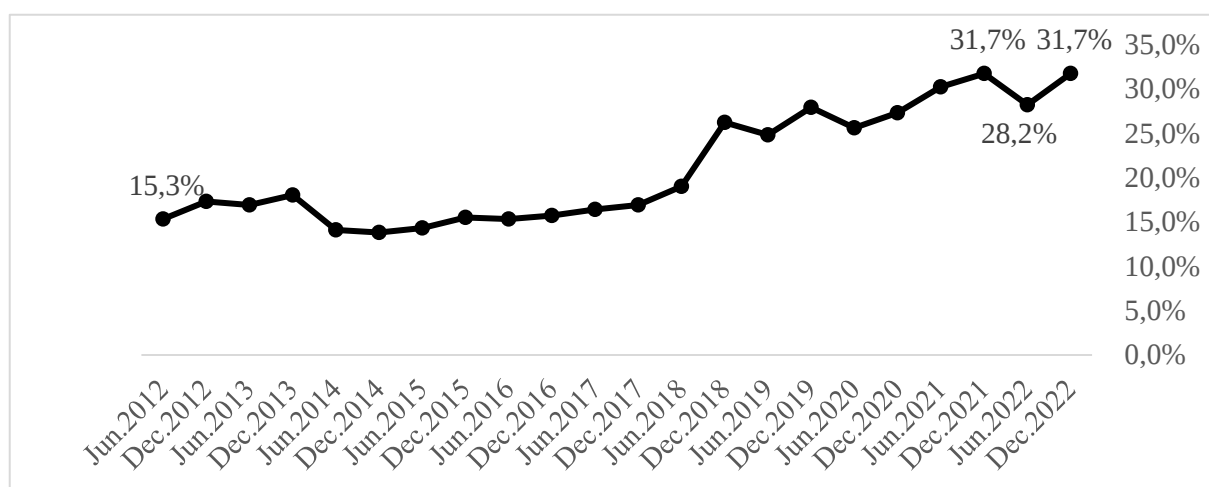

Рис. 2.4 — Показник регулятивного капіталу HSBC UK Bank, %

Джерело: побудовано автором на основі джерела [37]

Рис. 2.4 відображає зміну показника регулятивного капіталу HSBC UK Bank протягом останніх 10 років. Значення зросло вдвічі з 15,3% до 31,7%, що означає, що обрана фінансова інституція готова до економічних нестабільностей.

Рентабельність власного капіталу (ROE) — це показник ефективності використання акціонерного капіталу для отримання доходу, який є найбільш поширеним показником для оцінки прибутковості банків. Фінансові організації зазвичай встановлюють цільові показники рентабельності власного капіталу як на рівні установи, так і на рівні окремого продукту. Інвестори використовують показник ROE для оцінки діяльності банків, а регулятори та науковці зазвичай — для розрахунку вартості підвищення вимог до капіталу. ROE визначається як базовою прибутковістю активів банку, так і ступенем їхнього використання. [39]

Рис. 2.5 показує зміну прибутковості HSBC UK Bank з червня 2010 року по грудень 2022 року. Спостерігається тенденція до зниження прибутковості з показником -1,7% на грудень 2022 року.

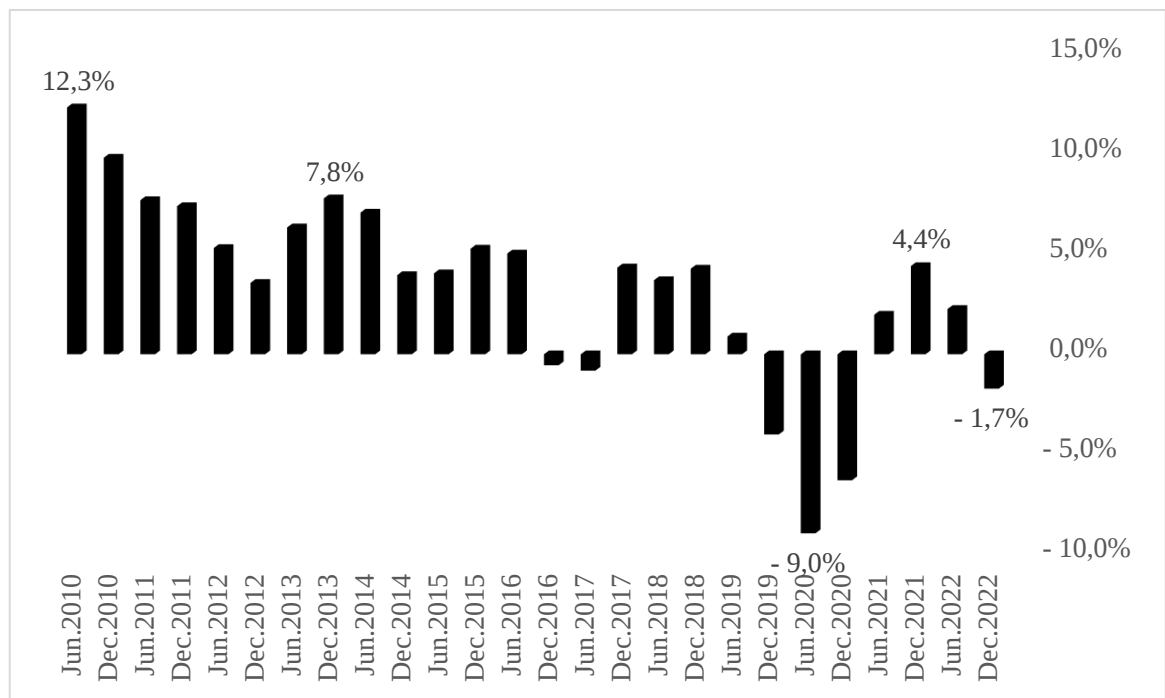

Рис. 2.5 — Показник ROE HSBC UK Bank, %

Джерело: побудовано автором на основі джерела [37]

Підсумовуючи вищесказане, установа має міцний фінансовий баланс з високим рівнем капіталу та ліквідності. Проте HSBC UK Bank все ж стикається з низкою викликів у поточному економічному середовищі, включаючи посилення конкуренції та регуляторні зміни. За останні роки банк також здійснив масштабну програму реструктуризації, яка допомогла підвищити ефективність та зменшити витрати. HSBC UK також інвестує в цифрові технології та інновації, щоб розширити спектр своїх послуг та покращити клієнтський досвід. Що стосується перспектив зростання, HSBC UK зосереджений на розвитку свого бізнесу на ключових ринках, таких як Лондон та Південний Схід, в сегментах малого та середнього бізнесу.

2.2. Кількісний та якісний аналіз комерційного банку України — ПриватБанк

Акціонерний комерційний банк "ПриватБанк" — один з найбільших банків сучасної України. ПриватБанк є багатoproфільним банком з концентрацією на роздрібному сегменті та частковою представленістю в сегменті корпоративних клієнтів. Банк працює на підставі банківської ліцензії, виданої Національним банком України з березня 1992 року. Станом на 31 грудня 2021 року Банк мав 20 філій та 1 475 операційних офісів в Україні, а також філію на острові Кіпр.

Банк здійснює відкрити і прозору структуру корпоративного управління. Виокремлюють три основні органи управління ПриватБанку:

- Вищий орган (Акціонер) — розпоряджається державними корпоративними активами; не приймає участі в поточному керуванні діяльністю Банку; визначає головні напрями розвитку Банку та погоджує звітність про їх реалізацію; має право одержувати інформацію про результати фінансово-господарської діяльності Банку, яка потрібна для виконання своїх повноважень;

- Наглядова Рада ПриватБанку — затвердження стратегії Банку, головних напрямків діяльності, політики та стратегії управління ризиками, схвалення річного кошторису, здійснення контролю за їх дотриманням; забезпечення дотримання відкритості та прозорості процедури подання кандидатур та обрання складу Правління, контроль за виконанням фінансової та господарської діяльності, проведення внутрішнього аудиту;
- Правління ПриватБанку — організовує та здійснює керівництво поточною роботою Банку, забезпечує самостійність структурних підрозділів щодо управління процесами внутрішнього контролю.

Банк надає комплексне рішення для широкого кола клієнтів, будучи лідером ринку України в роздрібному сегменті. Крім того, установа активно розвиває обслуговування малого та середнього бізнесу. Джерелом ресурсної бази Банку є грошові кошти фізичних осіб у гривні, зі значною часткою вкладів на поточних рахунках. Банк володіє потужною платформою Приват24, яка забезпечує можливість ефективно обслуговувати операції за рахунками клієнтів у всіх галузях і дозволяє формувати високий рівень комісійного доходу. [40]

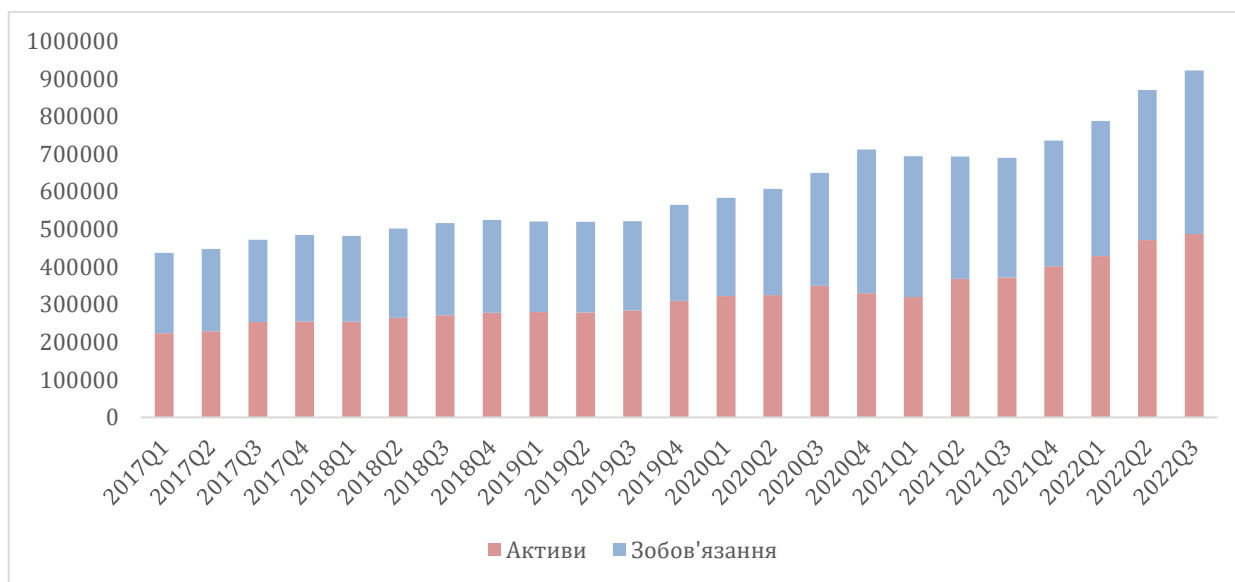

Рис. 2.6 — Співвідношення активів та пасивів ПриватБанку

Джерело: побудовано автором на основі джерела [41]

Рис. 2.6 демонструє розподіл активів та зобов'язань ПриватБанку у період з 1 кварталу 2017 року по 3 квартал 2022 року. Загалом спостерігається і зростання активів, і збільшення пасивів у фінансовій структурі організації. Станом на 3 квартал 2022 року активи організації становили 487,585 млн грн, а пасиви — 434,662 млн грн.

Банк виділяє наступні пріоритетні стратегічні завдання такі як: забезпечення фінансової стійкості, зміцнення позиції на ринку, підвищення рівня прибутковості, розширення сегментів клієнтської бази, виплата дивідендів. Станом на зараз інституція змогла досягти певних результатів щодо трансформації внутрішніх процесів, зокрема особлива увага приділяється оцінці ризиків, вмінню керувати ними та мінімізовувати зважаючи на воєнний стан країни та економічну нестабільність.

У період 2021 року ПриватБанк працював над удосконаленням технологій щодо переказу коштів, реалізацією переказів за номером телефону, створенням різноманітних сервісів щодо здійснення операцій дистанційно.

Технологічні, фінансові та трудові ресурси є основними елементами, що забезпечують ефективну роботу ПриватБанку. До фінансових ресурсів відносять капітал (поєднання акціонерного капіталу та резервних фондів), кошти клієнтів, переважно фізичних осіб, рефінансування Національним банком України, кошти міжбанківського ринку. Трудові ресурси представлені найціннішим ресурсом Банку — персоналом, 20,5 тисяч працівників було офіційно працевлаштовано станом на 1 січня 2022 р. Щодо технологічних ресурсів, то це включає автоматизацію бізнес-процесів, підтримку стабільності своєї ІТ-системи, впровадження технологій дистанційного обслуговування клієнтів.

Рис. 2.7 показує зміну чистого прибутку ПриватБанку у період з 1 кварталу 2017 року по 3 квартал 2022 року. Негативне значення востаннє було зафіксовано у 3 кварталі 2017 року — -2,908 млн грн. Після цього періоду показники були виключно додатними з максимальним значенням 27,427 мільйонів гривень, зафіксованим у 3 кварталі 2019 року.

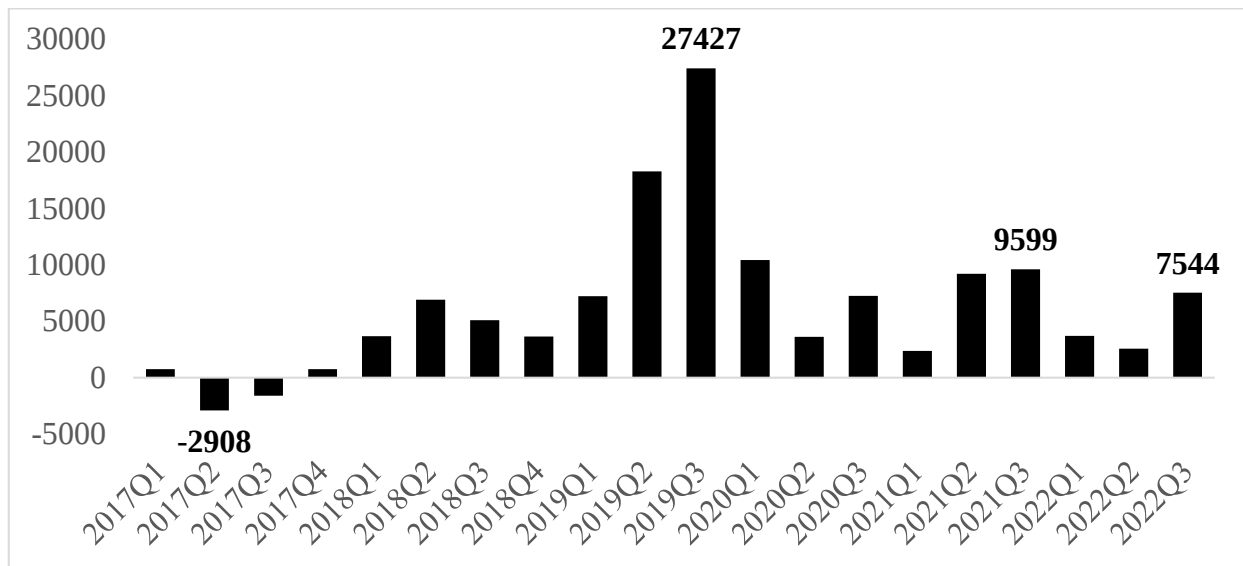

Рис. 2.7 — Зміна чистого прибутку ПриватБанку

Джерело: побудовано автором на основі джерела [41]

ПриватБанк відкритий до фінансових та нефінансових ризиків. Фінансові ризики включають у себе процентний ризик, ризик ліквідності та кредитний ризик. До нефінансових відносять ризик репутації, операційний, комплаєнс-ризик. Зрозуміло, що кожен з вищезгаданих ризиків є потенційним чинником виникнення збитків та втрати частки доходів організацією.

Суть кредитного ризику полягає у тому, що одна фінансова сторона може через невиконання своїх зобов'язань спричинити фінансові втрати іншій залученій стороні. ПриватБанк намагається регулювати даний тип ризику через аналіз фінансової спроможності своїх клієнтів покривати кредити та оплачувати проценти. Ведення обліку кредитних історій позичальників — це поширена практика фінансових інституцій.

Процентний ризик проявляється у разі несприятливих та неочікуваних змін процентних ставок. Це ризик найбільшою мірою впливає на чистий процентний дохід Банку. Основне завдання фінансовою інституції мінімізувати можливі збитки пов'язані з такими змінами. Одним із згаданих методів Банку у звіті є проведення

постійного стресу-тестування з метою оцінити ймовірність настання ризику та розробити шляхи мінімізації його впливу.

Неспроможність забезпечити виконання своїх фінансових зобов'язань вчасно або профінансувати зростання активів виражається ризиком ліквідності. ПриватБанк визначив для себе стратегію утримання рівня показників ліквідності на рівні вище середнього, визначених по індустрії. План фінансування, розроблений для кризових, економічно нестабільних ситуацій містить порядок кроків та список відповідальних осіб за застосування відповідних заходів мінімізації ризику.

Ризик репутації пов'язаний з виникненням збитків внаслідок зміни сприйняття ПриватБанку з нахилом до негативу як з боку клієнтів, так і зі сторони акціонерів та наглядових органів.

Якщо Банк не дотримуватиметься вимог законодавства, правил конкуренції та ринкових стандартів, то ймовірність настання негативних фінансових наслідків підвищується. Через це Приватбанк проводить вимірювання та моніторинг щодо мінімізації комплаєнс-ризиків та здійснює розробки системи оперативного та ефективного реагування, спрямованої на недопущення комплаєнс-ризиків до критичних для банку рівнів.

Модель, побудована для оцінки впливу макроекономічних та внутрішніх факторів у третьому розділі для Приватбанку, бере за основу прибутковість активів (ROA). Рис. 2.8 демонструє зміну прибутковості активів у період з 1 кварталу 2017 року по 3 квартал 2022 року. Показники квартально різко змінюються. Найвищий пік значення прибутковості активів було зафіксовано на рівні 9,65% у 3 кварталі 2019 року. Станом на 3 квартал 2022 року показник 1,55% було отримано. Зважаючи на виклики війни та можливі вхід світової економіки у рецесії, значення все ще є позитивним.

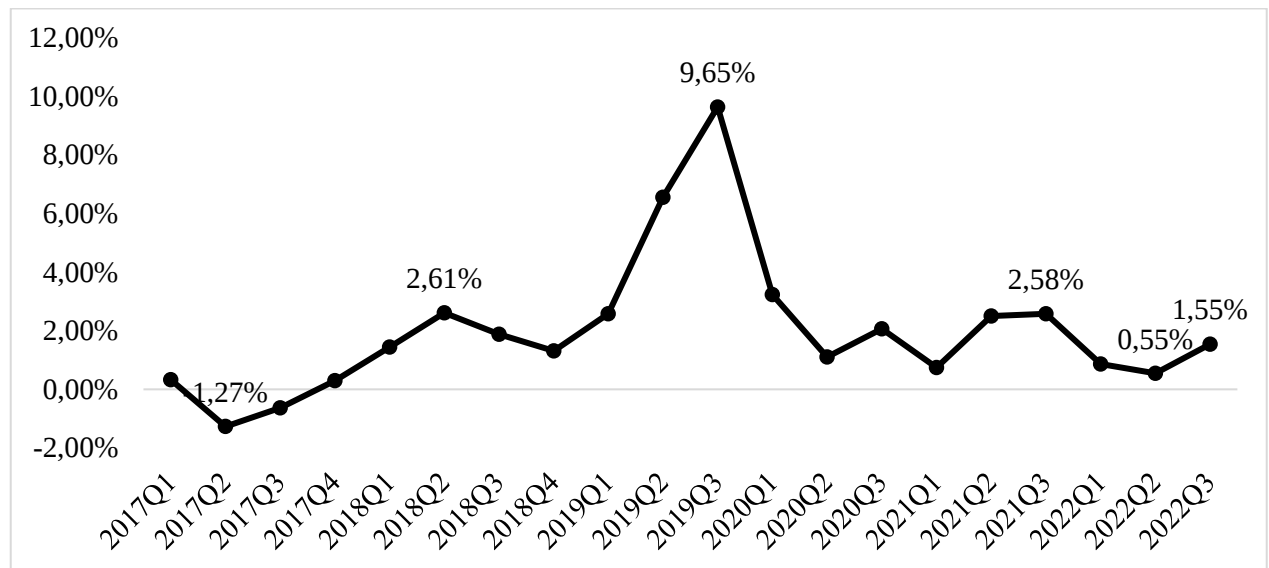

Рис. 2.8 — Зміна ROA ПриватБанку, %

Джерело: побудовано автором на основі джерела [41]

Окрім аналізу вищезазначених показників, окремо здійснено кількісну оцінку ПриватБанку на основі статичних даних станом на 1 січня 2023 року (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Розрахунок основних кількісних показників ПриватБанку

№	Показник	Результат	Середнє значення по банківській системі
1	Питома вага кредитного портфелю у структурі активів	9,68%	25%
2	Питома вага кредитів юридичних осіб у структурі кредитного портфелю	39,48%	80%
3	Питома вага основних засобів і нематеріальних активів у структурі активів	0,9%	1,6%
4	Питома вага коштів населення у структурі зобов'язань	67,89%	44%
5	Абсолютний розмір власного капіталу (місце в банківській системі)	1	-

Продовження таблиці 2.1

6	Прибутковість активів за звітний період (ROA)	4,10%	0,9%
7	Прибутковість капіталу за звітний період (ROE)	52,30%	11,3%
8	Питома вага статутного капіталу у власному капіталі	356,24%	186%

Джерело: розрахована та побудована автором на основі джерела [42]

Кредитний портфель банку (як загальна сума кредитів, які банк видав позичальникам) у даному випадку становить лише 9,68% його загальних активів. З іншого боку, середній кредитний портфель банків у галузі становить 25% від загальних активів. Це свідчить про те, що ПриватБанк приділяє відносно менше уваги кредитуванню порівняно з іншими банками галузі.

Частка кредитів юридичним особам у структурі кредитного портфеля банку становить 39,48%, тоді як середній показник по банківській галузі дорівнює 80%, свідчить про те, що банк має відносно менший ступінь схильності до кредитування юридичних осіб порівняно з іншими банками в галузі. Це підтверджує бізнес-стратегію банку, яка зосереджена на кредитуванні інших сегментів ринку, таких як фізичні особи, домогосподарства, малі та середні підприємства.

Показники прибутковості активів та капіталу є набагато вищими, ніж середні значення по індустрії.

Значення коефіцієнту 356,24% у категорії “Питома вага статутного капіталу у власному капіталі” для банку означає, що ПриватБанк має відносно стійкий фінансовий стан зі значним запасом власного капіталу для покриття потенційних збитків.

Загалом ПриватБанк намагається балансувати та демонструє позитивні фінансові результати. Необхідність контролю за витратами, ефективний менеджмент,

досягнення кращого рівня обслуговування клієнтів, раціональна політика надання кредитів та утримання депозитів — напрямки, над якими ПриватБанк і надалі повинен активно працювати та розвивати.

Висновки до 2 розділу

HSBC UK Bank та ПриватБанк — це найбільш успішні приклади комерційних банків Великобританії та України. HSBC UK Bank — це міжнародний банк із міцною економічною присутністю у Великобританії, який надає широкий спектр банківських послуг, включаючи роздрібні, комерційні та інвестиційні фінансові послуги. ПриватБанк Україна — це національний банк, який пропонує аналогічні послуги, але з акцентом на місцевому ринку України.

Обидва банки стикаються з унікальними викликами на своїх ринках. HSBC UK Bank працює на висококонкурентному ринку, де необхідність адаптуватися до мінливих потреб та уподобань клієнтів, а також регуляторних вимог є надважливою. ПриватБанк стикається з іншими викликами, такими як політична нестабільність, економічна невизначеність та відсутність довіри до банківської системи після націоналізації та реструктуризації банку.

Проте обидві інституції поділяють прагнення надавати своїм клієнтам високоякісні фінансові послуги і продукти та зосереджені на цифрових інноваціях, пропонуючи широкий спектр послуг онлайн- та мобільного банкінгу, які дозволяють клієнтам отримувати доступ до своїх рахунків та управляти своїми фінансами будь-де та будь-коли.

РОЗДІЛ 3

УПРАВЛІННЯ ЗМІНОЮ РІВНЯ ДОХІДНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

3.1. Аналіз макроекономічних й внутрішніх факторів та їх вплив на дохідність комерційних банків

Фінансові інститути виконують ключові економічні завдання: забезпечують платіжний механізм, збалансовують попит і пропозицію на фінансових ринках, працюють зі складними фінансовими інструментами, забезпечують прозорість ринкового сегменту, виконують функції передачі ризиків та управління ними.

Банки є найважливішими фінансовими установами в більшості країн, які надають широкий спектр різноманітних послуг. Як фінансові посередники, банки відіграють вирішальну роль у плані ефективного функціонування економіки. Ефективність фінансового посередництва здійснює вплив на економічне зростання. Крім того, неплатоспроможність банків може призвести до системної кризи. Економіки, які мають прибутковий банківський сектор, краще протистоять негативним шокам і характеризуються стабільністю фінансової системи. Відповідно з урахуванням вищезгаданих причин важливо розуміти детермінанти прибутковості банківського сектору.

Загалом з метою виявлення детермінантів ефективності діяльності банків було проведено численні емпіричні дослідження. В сучасній літературі детермінанту прибутковості банку визначають як сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників. Відповідно до характеру та мети кожного дослідження можуть використовуватися різні змінні. Серед внутрішніх показників є специфічні для банку фінансові коефіцієнти, що відображають достатність капіталу, ефективність витрат, ліквідність, якість активів та розмір банку. Вони визначаються управлінськими рішеннями та цілями політики банку. Економічне зростання, інфляція, ринкові процентні ставки,

обмінний курс є зовнішніми детермінантами, які мають можливий значний вплив на прибутковість банку. [43]

Прибутковість банків, як правило, вимірюється показниками рентабельності активів (ROA), рентабельності капіталу (ROE) або чистої процентної маржі (NIM). Для HSBC UK Bank буде використано ROE як незалежну змінну оцінки прибутковості банку, на відміну від ПриватБанк, для якого за основу взято ROA, яке визначено як відношення чистого прибутку до загальних активів і виражено у відсотках.

Ризик ліквідності, що виникає через можливу нездатність банків компенсувати зменшення зобов'язань або профінансувати збільшення активів у балансі, вважається важливим фактором, що визначає прибутковість банку. Ринок кредитів, особливо кредитів домогосподарствам і підприємствам, є ризикованим і має вищу очікувану дохідність, ніж інші банківські активи, такі як державні цінні папери. Таким чином, очікується позитивний зв'язок між ліквідністю та прибутковістю. Однак цілком можливо, що чим менше ліквідних інвестицій, тим вищу прибутковість можна очікувати від банку.

Недостатня ліквідність є однією з основних причин банкрутства банків, тому сьогодні банки зобов'язані підтримувати певний рівень ліквідності для формування достатнього обсягу грошових коштів. Для того, щоб бути прибутковими, банки не обов'язково повинні тримати величезні запаси готівки та вільні кошти. Радше це свідчить про те, що банки повинні створювати баланс між готівковими резервами та наданням кредитів позичальникам, тому що остання дія допомагає їм отримувати доходи.

На теоретичному рівні існує загальна думка, що збільшення розміру банку позитивно впливає на його діяльність. Проте цілком можна очікувати, що залежність між розміром інституції та прибутковістю буде нелінійною через ряд чинників.

Економічна теорія припускає, що якщо в галузі діє ефект масштабу, то великі установи будуть більш продуктивними і зможуть надавати послуги за нижчими цінами, за інших рівних умов. Розмір банку, як правило, використовується для

визначення потенційних переваг або недоліків масштабу в банківському секторі. Ця змінна відображає різницю у витратах, а також диверсифікацію продуктів та ризиків відповідно до розміру фінансової установи. Перший фактор може призвести до позитивного зв'язку між розміром та прибутковістю банку, якщо існує значний ефект масштабу. Другий чинник може здійснити негативний вплив, якщо вища диверсифікованість призводить до зниження кредитного ризику, а отже, і до меншої прибутковості. [44]

Незважаючи на те, що фінансовий важіль (загальна капіталізація) відіграє важливу роль у поясненні результатів діяльності фінансових установ, його вплив на прибутковість банків є неоднозначним. Оскільки нижчі показники достатності капіталу свідчать про відносно ризиковану позицію, можна було б очікувати від'ємного коефіцієнта для цієї змінної. Однак може статися таким чином, що вищий рівень власного капіталу зменшить вартість залучення капіталу, що призведе до позитивного впливу на прибутковість. Крім того, збільшення розміру капіталу може підвищити прогнозні прибутки за рахунок зменшення очікуваних витрат, пов'язаних з фінансовими труднощами, в тому числі банкрутством. [45]

Очікується, що прибутковість банків буде чутливою до макроекономічних змінних. В літературі в якості зовнішніх детермінант, як правило, використовуються чотири макроекономічні змінні: темп інфляції (ІСЦ), реальний темп зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), обмінний курс та процентна ставка.

У будь-якій країні рівень інфляції та темпи зростання ВВП впливають на прибутковість банку відповідно до економічних умов, що переважають у цій країні. Вони можуть мати позитивний ефект у країнах, де фінансові ринки добре розвинуті, а економіка перебуває на підйомі, але негативний - у країнах, що розвиваються. Також окремі економісти припускають, що інфляція може позитивно або негативно впливати на прибутки залежно від того, чи є вона очікуваною або неочікуваною. Коли інфляція очікувана, банки отримують доходи за рахунок високих ставок за кредитами в період підвищення темпів інфляції. Якщо інфляція непередбачувана, банки не зможуть

вчасно скоригувати ставки, а витрати зростатимуть швидше, ніж інфляційний показник, що призведе до низьких прибутків. Схожий сценарій спостерігається і для країн, що розвиваються.

Відповідно вплив інфляції на результати діяльності банку (прибутковості його активів) залежатиме від того, чи зростають заробітні плати та інші операційні витрати банків швидшими темпами, ніж інфляція, а також від зрілості економіки для точного прогнозування майбутньої інфляції та управління своїми операційними витратами. Таким чином, зв'язок між результатами діяльності банку та інфляцією є невизначеним і залежить від інфляційних очікувань. Повністю прогнозований рівень інфляції менеджментом банку свідчить про те, що банки можуть належним чином регулювати процентну маржу і таким чином збільшувати прибутки. З іншого боку, непередбачувана інфляція може призвести до неправильного коригування відсоткової ставки, що може призвести до зниження прибутку. [43]

Валовий внутрішній продукт (ВВП) оцінюється як основний показник економічного зростання країни на основі вартості товарів і послуг, вироблених протягом певного періоду. Згідно з літературними джерелами про зв'язок між економічним зростанням та прибутковістю фінансового сектору, очікується, що зростання ВВП матиме позитивний вплив на прибутковість комерційного банку. [43] ВВП має прямий вплив на обсяг депозитів та попит клієнтів на банківські кредити, що, в свою чергу, впливає на генерування грошових потоків та прибутковість. Сприятливі умови в економіці позитивно впливають на рівень фінансових потоків, а добре організовані банки мають можливість заробляти на позиках та продажі цінних паперів. Як наслідок, швидке економічне зростання підвищує прибутковість банків. [46]

Літературні джерела вказують на негативний зв'язок між коливаннями обмінного курсу та прибутковістю банків, проте обмінні курси впливають переважно на банки та їх доходи, які безпосередньо здійснюють міжнародні операції, а не на ті, які не здійснюють глобальних фінансових транзакцій. Коливання обмінного курсу можуть вплинути на кредитоспроможність банків, якщо на їх балансі є валютні

зобов'язання. Банк, який має більше пасивів в іноземній валюті, ніж активів в іноземній валюті, швидше за все, зіткнеться з негативним шоком для свого чистого капіталу і може скоротити обсяги кредитування у випадку девальвації національної валюти. Це, в свою чергу, може мати негативний вплив на інвестиції компаній, які мають банківські відносини з такими установами. [47]

Коли процентні ставки зростають, прибутковість банківського сектору збільшується. Частково це відбувається тому, що вищі відсоткові ставки зазвичай є ознакою процвітання економіки. Проте доходи збільшуються здебільшого тому, що банки можуть отримати більший дохід на кожен долар, який вони вкладають. Фінансові установи заробляють гроші, приймаючи грошові депозити від своїх клієнтів в обмін на виплату відсотків, а потім інвестуючи ці гроші в інші сфери. Прибуток банку — це різниця між відсотками, які він платить своїм вкладникам, і доходом, який він отримує від інвестування. Вищі відсоткові ставки збільшують дохідність інвестицій. Однак відсоткові ставки можуть бути надто високими. Якщо вони досягають рівня, який змушує бізнес і споживачів вагатися, чи брати позики, то починає страждати кредитний бік банківської справи. [48]

Отже, як макроекономічні, так і внутрішні фактори мають значний вплив на прибутковість банків. Щоб мінімізувати вплив цих факторів, банки можуть впроваджувати різні стратегії, такі як диверсифікація джерел доходів, удосконалення практики управління ризиками, зниження операційних витрат та оптимізація структури капіталу. Крім того, банки можуть зосередитися на підвищенні рівня задоволеності клієнтів, збільшенні своєї частки на ринку та впровадженні інноваційних технологій для посилення своїх конкурентних переваг. Зрештою, успіх банку залежить від його здатності адаптуватися до мінливих ринкових умов, ефективно управляти ризиками та підтримувати міцне фінансове становище. Впроваджуючи надійні бізнес-стратегії, постійно оцінюючи та коригуючи свій підхід, банки можуть пом'якшити вплив макроекономічних та внутрішніх факторів на свою прибутковість і залишатися успішними в динамічній та складній галузі.

3.2. Порівняльне моделювання впливу макроекономічних та внутрішніх факторів на дохідність комерційного банку Англії та України

Оцінка впливу на дохідність комерційного банку HSBC Bank таких факторів як зміна реального ВВП у мільйонах, інфляційного показника, відсоткової ставки, реального ефективного обмінного курсу та внутрішнього фактору ризику ліквідності здійснюється із застосуванням апарату багатофакторної регресії.

Об'єктом дослідження було обрано прибутковість власного капіталу (далі ROE), відсоткове значення якого відображає чистий післяподатковий дохід банку. Цей коефіцієнт показує, наскільки ефективно банк здатен генерувати прибуток з грошей, які були інвестовані акціонерами. Чим вищий коефіцієнт (ROE), тим ефективніше використовується власний капітал банку і тим якісніше працює керівництво. Проблема дослідження полягає у визначенні факторів, які впливають на зміну ROE HSBC UK Bank. Метою дослідження є визначення впливу реального ВВП у мільйонах, інфляційного показника, відсоткової ставки, обмінного курсу та внутрішнього фактору ризику ліквідності на ROE.

Для тестування було обрано відповідно гіпотези:

- ROE обернено залежить від інфляційного показника;

Одним з можливих пояснень такого зв'язку є те, що інфляція може збільшити вартість ресурсів для банків, таких як робоча сила та капітал, що може знизити їхню прибутковість. Крім того, висока інфляція може призвести до зменшення споживчих витрат та інвестицій, що також може негативно вплинути на прибутковість банків.

- Реальний ВВП має позитивний значущий зв'язок з ROE;

Зростання реального ВВП може призвести до збільшення інвестицій та споживання, що, відповідно, може збільшити попит на фінансові послуги і, зрештою, підвищити прибутковість банків. Крім того, сильна економіка може зменшити рівень дефолтів, що скоротить кредитні збитки та підвищить прибутковість банків.

- РЕОК має позитивний значущий зв'язок з ROE;

Такий взаємозв'язок вказує на те, що зміцнення валюти (за індексом РЕОК) пов'язане з вищою прибутковістю банків. Це може бути наслідком того, що більш стійка валюта робить імпорт дешевшим, зменшуючи собівартість товарів, що реалізуються банками, які імпортують виробничі ресурси. Крім того, зміцнення національної валюти може свідчити про сильну економіку, що призводить до вищого попиту на банківські послуги та більших інвестиційних можливостей для банків. Вищий РЕОК може здешевити для банків запозичення в іноземній валюті, що відповідно знижує їхні витрати на фінансування та збільшує прибутки.

- Відсоткова ставка має позитивний значущий зв'язок з ROE;

Причиною такого взаємозв'язку може бути те, що вищі процентні ставки збільшують чистий процентний дохід банку (різниця між відсотками, отриманими за кредитами, і відсотками, сплаченими за депозитами). Це може статися внаслідок того, що коли відсоткові ставки зростають, банк може нараховувати вищі відсотки за кредитами, водночас виплачуючи ту саму суму відсотків за депозитами. Це збільшує спред між процентними ставками за кредитами і депозитами, що, в свою чергу, збільшує чистий процентний дохід і прибутковість банку.

- Показника ризику ліквідності має позитивний значущий зв'язок з ROE;

Ліквідність може впливати на прибутковість в обох напрямках. Вона має позитивний вплив, якщо банк успішно управляє ліквідністю, в іншому випадку вона має негативний вплив на прибутковість.

Характеристика інформаційної бази

- Прибутковість власного капіталу (ROE), піврічні дані з 2010 до 2022 року, виражена у відсотках [49];
- Зміна індексу споживчих цін (CPI), піврічні дані з 2010 до 2022 року, виражена у індексах [50];
- Зміна реального ВВП (REAL_GDP), піврічні дані з 2010 до 2022 року, виражена у мільйонах фунтів стерлінгів [50];

- Зміна реального ефективного обмінного курсу (REER), піврічні дані з 2010 до 2022 року, виражена у індексах [50];
- Зміна відсоткової ставки (INT_RATE), піврічні дані з 2010 до 2022 року, виражена у відсотках річних [50];
- Зміна ризику ліквідності (LIQUID_RISK), розрахованої як відношення загальної суми кредитів до загальної суми активів, піврічні дані з 2010 до 2022 року, виражена у відсотках річних [49]

Специфікація моделі

У ході виконання аналізу було досліджено вплив на прибутковість капіталу HSBC UK Bank 6 факторів:

Залежна змінна: ROE — прибутковість власного капіталу (ROE), виражена у відсотках.

Незалежні змінні:

- 1) CPI — Зміна індексу споживчих цін, виражені у індексах;
- 2) REAL_GDP — Зміна реального ВВП, виражена у мільйонах фунтів стерлінгів;
- 3) REER — Зміна реального ефективного обмінного курсу, виражена у індексах;
- 4) INT_RATE — Зміна відсоткової ставки, виражена у відсотках річних;
- 5) LIQUID_RISK — Зміна ризику ліквідності, виражена у відсотках річних.

Загальний вигляд моделі щодо оцінювання впливу зазначених вище факторів на дохідність комерційного банку HSBC UK Bank може бути описаний рівнянням:

$$ROE = \beta_1 CPI + \beta_2 INT_RATE + \beta_3 REAL_GDP + \beta_4 REER + \beta_5 LIQUID_RISK + \beta_0 \quad (3.1)$$

Аналіз результатів

Проведення аналізу впливу незалежних змінних на залежну проводиться за допомогою пакету Eviews, результати розрахунків наведено на рис. 3.1.

Dependent Variable: ROE				
Method: Least Squares				
Date: 04/26/23 Time: 00:16				
Sample: 1 26				
Included observations: 26				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	22.24890	12.12662	1.834716	0.0815
CPI	-0.764242	0.115137	-6.637696	0.0000
INT_RATE	2.641634	0.428646	6.162746	0.0000
REAL_GDP	7.25E-05	1.53E-05	4.727719	0.0001
REER	0.179269	0.084387	2.124364	0.0463
LIQUID_RISK	84.94102	20.47935	4.147643	0.0005
R-squared	0.870377	Mean dependent var	3.275385	
Adjusted R-squared	0.837971	S.D. dependent var	4.822833	
S.E. of regression	1.941329	Akaike info criterion	4.363796	
Sum squared resid	75.37513	Schwarz criterion	4.654126	
Log likelihood	-50.72935	Hannan-Quinn criter.	4.447401	
F-statistic	26.85861	Durbin-Watson stat	2.044336	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Рис. 3.1 — Результати оцінювання моделі (3.1)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [49], [50]

Отже, внаслідок оцінки впливу факторів на залежну змінну рівняння регресії має такий вигляд:

$$ROE = -0,76CPI + 2,64INT_RATE + 0,0000725REAL_GDP + 0,18REER + 84,94LIQUID_RISK + 22,25 \quad (3.2)$$

Отримане рівняння дає можливість зробити наступні висновки щодо впливів п'яти факторів на залежну змінну ROE:

- 1) CPI. Коефіцієнт -0,76 свідчить про те, що існує негативний зв'язок між інфляцією (вимірюною за індексом ІСЦ) та прибутковістю банку. Зокрема, на кожен одиницю зростання індексу ІСЦ модель прогнозує зниження

прибутковості банку на 0,76 відсоткових пунктів. Гіпотеза про їхню обернену залежність підтвердилась.

- 2) INT_RATE. Коефіцієнт 2,64 для змінної процентної ставки означає, що збільшення відсоткової ставки на 1% призводить до збільшення прибутковості банку на 2,64 відсоткових пунктів. Гіпотеза про їхню пряму залежність підтвердилась.
- 3) REAL_GDP. Розрахунковий коефіцієнт реального ВВП становить 7,25E-05, що означає, що збільшення реального ВВП на одну одиницю (в мільйонах фунтів стерлінгів) асоціюється зі збільшенням прибутковості банку на 0,00725%. Гіпотеза про їхню пряму залежність підтвердилась.
- 4) REER. Коефіцієнт 0,18 свідчить про те, що збільшення індексу реального ефективного обмінного курсу (РЕОК) на одну одиницю асоціюється зі збільшенням прибутковості банку на 0,18 відсоткових пунктів. Гіпотеза про їхню пряму залежність підтвердилась.
- 5) Загалом, інтерпретація коефіцієнта 84,9 свідчить про те, що вищий ризик ліквідності може позитивно впливати на прибутковість банку. Гіпотеза про їхню пряму залежність підтвердилась. Проте навіть якщо високий ризик ліквідності може призвести до підвищення прибутковості, він також збільшує ризик дефолту або неплатоспроможності у разі несприятливих економічних умов або неочікуваних потрясінь у фінансовій системі. Таким чином, банки повинні знаходити баланс між підтримкою адекватної ліквідності та максимізацією прибутковості.

Діагностика моделі

Коефіцієнт детермінації є статистичним показником, який вказує на частку варіації залежної змінної, яка є зумовленою незалежною змінною (незалежними змінними). Значення коефіцієнта детермінації демонструє ступінь пояснення залежної змінної незалежними. Зміна прибутковості банку HSBC UK Bank пояснена на 87%.

Зважений коефіцієнт детермінації становить 83,7%. Показники є задовільними та підтверджують адекватність моделі.

За допомогою критерію Дарбіна-Ватсона модель була перевірена на відсутність автокореляції. Значення даного показника багатofакторної регресії становить 2,044 (див. рис. 3.1). Оскільки показник знаходиться між 1,5 та 2,5, то за аналізом зон автокореляційного зв'язку можна зробити висновок, що автокореляція відсутня. За допомогою тесту Бреуша-Годфрі протестовано автокореляцію першого та другого порядку (див. рис. 3.2).

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:				
F-statistic	1.813478	Prob. F(2,18)	0.1916	
Obs*R-squared	4.360340	Prob. Chi-Square(2)	0.1130	
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID				
Method: Least Squares				
Date: 04/26/23 Time: 22:45				
Sample: 1 26				
Included observations: 26				
Presample missing value lagged residuals set to zero.				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-9.625543	12.90877	-0.745659	0.4655
CPI	0.160826	0.141676	1.135168	0.2712
INT_RATE	0.408028	0.489432	0.833677	0.4154
LIQUID_RISK	-27.05164	24.82961	-1.089491	0.2903
REAL_GDP	-6.78E-06	1.54E-05	-0.440845	0.6646
REER	-0.034177	0.085063	-0.401782	0.6926
RESID(-1)	-0.242926	0.275802	-0.880798	0.3900
RESID(-2)	-0.518132	0.275290	-1.882129	0.0761
R-squared	0.167705	Mean dependent var	-1.13E-14	
Adjusted R-squared	-0.155965	S.D. dependent var	1.736377	
S.E. of regression	1.866880	Akaike info criterion	4.334074	
Sum squared resid	62.73432	Schwarz criterion	4.721180	
Log likelihood	-48.34296	Hannan-Quinn criter.	4.445546	
F-statistic	0.518137	Durbin-Watson stat	1.820177	
Prob(F-statistic)	0.809270			

Рис. 3.2 — Результати тесту Бреуша-Годфрі для оцінки моделі (3.1)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [49], [50]

Оскільки значення p-value перевищує 0,05, автокореляція першого та другого порядку відсутня.

Відсутність гетероскедастичності перевірено за допомогою тесту Уайта (див. рис. 3.3).

Heteroskedasticity Test: White				
F-statistic	0.294183	Prob. F(20,5)	0.9780	
Obs*R-squared	14.05550	Prob. Chi-Square(20)	0.8277	
Scaled explained SS	5.861642	Prob. Chi-Square(20)	0.9991	
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID^2				
Method: Least Squares				
Date: 04/26/23 Time: 22:52				
Sample: 1 26				
Included observations: 26				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	102.1843	6804.689	0.015017	0.9886
CPI^2	-0.142217	0.565492	-0.251493	0.8114
CPI*INT_RATE	1.076089	1.323693	0.812945	0.4532
CPI*LIQUID_RISK	50.18360	122.1241	0.410923	0.6981
CPI*REAL_GDP	2.57E-05	0.000129	0.199342	0.8498
CPI*REER	0.104947	0.556395	0.188620	0.8578
CPI	4.291450	96.08592	0.044663	0.9661
INT_RATE^2	-2.330389	11.70719	-0.199056	0.8501
INT_RATE*LIQUID_RISK	-304.8698	318.3843	-0.957553	0.3823
INT_RATE*REAL_GDP	-0.000130	0.000634	-0.205167	0.8455
INT_RATE*REER	-1.822428	1.837877	-0.991594	0.3669
INT_RATE	170.1908	458.7549	0.370984	0.7258
LIQUID_RISK^2	-7589.589	8624.950	-0.879957	0.4192
LIQUID_RISK*REAL_GDP	-0.007045	0.015355	-0.458791	0.6656
LIQUID_RISK*REER	4.301936	40.26951	0.106829	0.9191
LIQUID_RISK	-651.8619	6642.682	-0.098132	0.9256
REAL_GDP^2	-6.30E-10	2.75E-09	-0.228904	0.8280
REAL_GDP*REER	-1.82E-05	8.01E-05	-0.227796	0.8288
REAL_GDP	0.000240	0.017910	0.013422	0.9898
REER^2	0.058828	0.074934	0.785064	0.4680
REER	-11.72786	48.37792	-0.242422	0.8181

Рис. 3.3 — Результати тесту Уайта для оцінки моделі (3.1)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [49], [50]

Оскільки значення p-value перевищує 0,05, проблема гетероскедастичності відсутня.

Побудова кореляційної матриці незалежних змінних дає можливість провести тест на їх мультиколінеарність (див. рис. 3.4)

Correlation					
	CPI	INT_RATE	LIQUID_RISK	REAL_GDP	REER
CPI	1.000000	-0.384308	0.689267	0.669652	-0.166060
INT_RATE	-0.384308	1.000000	-0.329199	-0.317963	0.146241
LIQUID_RISK	0.689267	-0.329199	1.000000	0.488850	-0.242121
REAL_GDP	0.669652	-0.317963	0.488850	1.000000	-0.037977
REER	-0.166060	0.146241	-0.242121	-0.037977	1.000000

Рис. 3.4 — Результати тестування кореляційної матриці змінних моделі (3.1)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [49], [50]

Сильні зв'язки між змінними відсутні, оскільки кожне із значень менше за 0,7. Відповідно проблема мультиколінеарності відсутня.

Результати тесту Жарка-Бера на нормальність розподілу залишків моделі відображено на рис. 3.5.

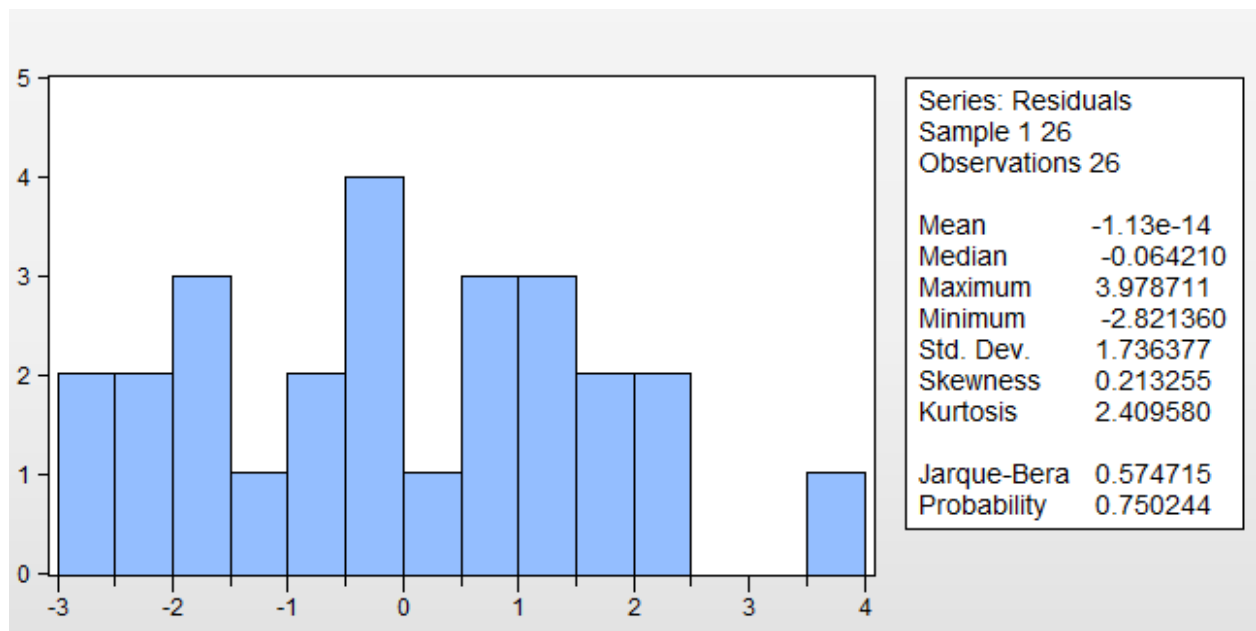

Рис. 3.5 — Результати тесту Жарка-Бера для оцінки моделі (3.1)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [49], [50]

Оскільки значення p -value перевищує 0,05, залишки моделі розподілені нормально.

Додатково здійснено прогнозування зміни залежної змінної ROE на перше півріччя 2023 року з урахуванням двох сценарії: підвищення інфляційного показника з 138,48 до 150 пунктів та збільшення відсоткової ставки з 3,5 до 10% при інших рівних умовах. Рис. 3.6 відображає отримані результати, при яких прибутковість HSBC UK Bank досягає позитивного показника з -1,7% продемонстровано у 2022 році до 8,25% у першому півріччі 2023 року. Отже, можна зробити висновок, що вплив зміни відсоткової ставки перевищує вплив зміни інфляційного показника, що власне коефіцієнти, визначені раніше моделлю, демонструють.

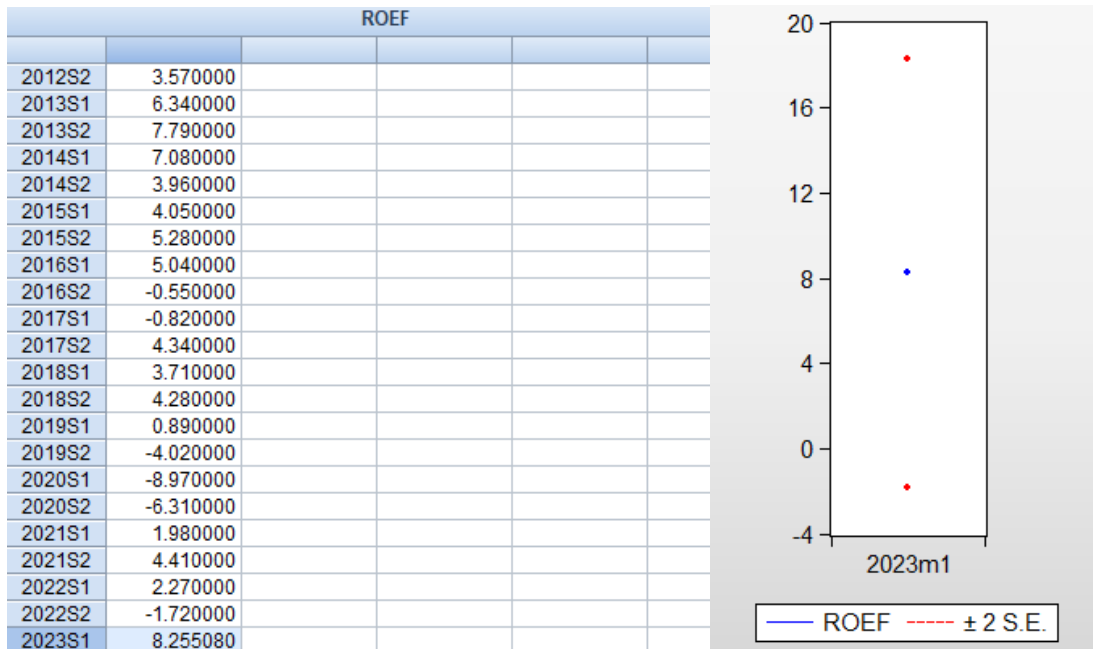

Рис. 3.6 — Результати прогнозування для моделі (3.1) на 1 квартал 2023 року

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [49], [50]

Висновки

Проведені дослідження та здійснені перевірки гіпотез показують, що модель є адекватною та залежна змінна ROE пояснюється шести обраними незалежними змінними. Проблем, пов'язаних з гетероскедастичністю, автокореляцією першого та

другого порядку, мультиколінеарністю незалежних змінних, нормальності розподілу не було виявлено. Усі коефіцієнти є значущими та не дорівнюють нулю. Зміна прибутковості капіталу HSBC UK Bank пояснена на 83,7% п'ятьма обраними незалежними факторами, що підтверджує адекватність регресійної моделі, а на 16,3% — іншими чинниками.

Оцінка впливу на прибутковості комерційного банку України ПриватБанк таких факторів як зміна валютного курсу, облікової ставки, розміру зобов'язань та реального ВВП здійснюється із застосуванням апарату багатфакторної регресії.

Об'єктом дослідження було обрано відсоткове значення прибутковості активів (далі ROA). Дане значення показує наскільки ефективно банк використовує свої активи для отримання прибутку. Він розраховується шляхом ділення чистого прибутку банку на його загальні активи. Вищий показник ROA вказує на те, що банк генерує більше прибутку відносно своїх активів, що, як правило, вважається позитивним показником фінансової діяльності. Проблема дослідження полягає у визначенні факторів, які впливають на зміну ROA ПриватБанку. Метою дослідження є визначення впливу валютного курсу, облікової ставки, розміру зобов'язань та реального ВВП на ROA.

Для тестування було обрано відповідно гіпотези:

- ROA обернено залежить від валютного курсу;

Коли валютний курс країни знижується, це означає, що вартість національної валюти (у даному випадку гривні) зменшилася по відношенню до іноземних валют (процес девальвації гривні), то активи, деноміновані в національній валюті, будуть відповідно дешевшими при їх конвертації. Це як наслідок має негативний вплив на рентабельність активів банків.

- Облікова ставка має позитивний значущий зв'язок з ROA;

Коли облікова ставка є високою, банки можуть встановлювати вищі відсоткові ставки за своїми кредитами та іншими фінансовими продуктами, що збільшує їхній

чистий процентний дохід. Це, в свою чергу, покращує їхню прибутковість та рентабельність активів;

- ROA прямо залежить від розміру зобов'язань;

Пасиви (депозити) надають банкам джерело фінансування для забезпечення їхньої бази активів (кредитів). Як результат банки можуть отримувати дохід від наданих кредитів, що, в свою чергу, сприяє підвищенню їхньої рентабельності активів. Збільшення зобов'язань призводить до того, банки можуть використовувати ці кошти для інвестування в більш дохідні активи, тим самим збільшуючи ROA.

- ROA прямо залежить від зміни реального ВВП;

Коли реальний ВВП країни зростає, виникає чимало економічних можливостей і збільшуються споживчі витрати, що призводить до зростання попиту на банківські послуги, такі як кредити, іпотечні кредити та кредитні картки. Цей підвищений попит може призвести до збільшення процентних доходів банків, що збільшує показник їхньої рентабельності активів (ROA).

Характеристика інформаційної бази

- Прибутковість активів (ROA), квартальні дані з 2017 до 2021 року, виражена у відсотках [41];
- Зміна валютного курсу (EXC_RATE), квартальні дані з 2017 до 2021 року, виражена у гривнях по курсу до долара США [42];
- Зміна облікової ставки (KEY_RATE), квартальні дані з 2017 до 2021 року, виражена у відсотках [42];
- Зміна розміру зобов'язань (LOANS), квартальні дані з 2017 до 2021 року, виражена у млн гривень [41];
- Зміна реального ВВП (REAL_GDP), квартальні дані з 2017 до 2021 року, виражена у млн гривень [50]

Специфікація моделі

У ході виконання аналізу було досліджено вплив на прибутковість активів ПриватБанку 4 факторів:

Залежна змінна: ROA — прибутковість активів (ROA), виражена у відсотках.

Незалежні змінні:

- 1) EXC_RATE — Зміна валютного курсу, виражена у гривнях по курсу до долара США;
- 2) KEY_RATE — Зміна облікової ставки, виражена у відсотках;
- 3) LOANS — Зміна розміру зобов'язань, виражена у млн гривень;
- 4) REAL_GDP — Зміна реального ВВП, виражена у млн гривень.

Загальний вигляд моделі щодо оцінювання впливу зазначених вище факторів на дохідність комерційного банку ПриватБанк може бути описаний рівнянням:

$$ROA = \beta_1 EXC_RATE + \beta_2 KEY_RATE + \beta_3 LOANS + \beta_4 REAL_GDP + \beta_0 \quad (3.3)$$

Аналіз результатів

Проведення аналізу впливу незалежних змінних на залежну проводиться за допомогою пакету Eviews, результати розрахунків наведено на рис. 3.7.

Dependent Variable: ROA				
Method: Least Squares				
Date: 05/08/23 Time: 14:14				
Sample (adjusted): 2017Q1 2021Q3				
Included observations: 17 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.116211	0.212980	-0.545642	0.5953
EXC_RATE	-0.014448	0.005476	-2.638202	0.0216
KEY_RATE	0.003687	0.001344	2.743841	0.0178
LOANS	6.54E-07	1.58E-07	4.127082	0.0014
REAL_GDP	1.02E-06	3.53E-07	2.885134	0.0137
R-squared	0.706981	Mean dependent var	0.021765	
Adjusted R-squared	0.609309	S.D. dependent var	0.025990	
S.E. of regression	0.016245	Akaike info criterion	-5.162139	
Sum squared resid	0.003167	Schwarz criterion	-4.917077	
Log likelihood	48.87818	Hannan-Quinn criter.	-5.137780	
F-statistic	7.238261	Durbin-Watson stat	2.339275	
Prob(F-statistic)	0.003318			

Рис. 3.7 — Результати оцінювання моделі (3.3)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [41], [42], [50]

Отже, внаслідок оцінки впливу факторів на залежну змінну рівняння регресії має такий вигляд:

$$ROA = -0,014EXC_RATE + 0,0037KEY_RATE + 0.00000065LOANS + 0.00000102REAL_GDP - 0,12 \quad (3.4)$$

Отримане рівняння дає можливість зробити наступні висновки щодо впливів чотирьох факторів на залежну змінну ROA:

- 1) EXC_RATE. Коефіцієнт -0,014 вказує на те, що існує негативний зв'язок між валютним курсом та прибутковістю Приватбанку. Зокрема, на кожну одиницю зростання валютного курсу (у гривнях по курсу до долара США) модель прогнозує зниження прибутковості банку на -0,014 відсоткових пунктів. Гіпотеза про їх обернену залежність підтвердилась.
- 2) KEY_RATE. Коефіцієнт 0,0037 вказує на те, що підвищення облікової ставки на один відсотковий пункт асоціюється зі збільшенням рентабельності активів (ROA) банків на 0,0037 відсоткового пункту. Гіпотеза про їх пряму залежність підтвердилась.
- 3) LOANS. Коефіцієнт 0,00000065 вказує на те, що існує позитивний зв'язок між розміром пасивів та рентабельністю активів. Це означає, що на кожен додатковий мільйон гривень наданих ПриватБанку депозитів рентабельність активів зростає на 0,00000065% за інших рівних умов. Гіпотеза про їхню пряму залежність підтвердилась.
- 4) REAL_GDP. Значення коефіцієнта 0,00000102 означає, що на кожен мільйон гривень збільшення реального ВВП рентабельність активів обраної інституції зростає на 0,000102%. Гіпотеза про їхню пряму залежність підтвердилась.

Діагностика моделі

Зміна прибутковості ПриватБанку пояснена на 70,7%. Зважений коефіцієнт детермінації становить 60,9%. Показники є задовільними та підтверджують адекватність моделі.

За допомогою критерію Дарбіна-Ватсона модель була перевірена на відсутність автокореляції. Значення даного показника багатofакторної регресії становить 2,34. Оскільки показник знаходиться між 1,5 та 2,5, то за аналізом зон автокореляційного зв'язку можна зробити висновок, що автокореляція відсутня. За допомогою тесту Бреуша-Годфрі протестовано автокореляцію першого порядку (див. рис. 3.8).

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	0.591985	Prob. F(1,11)	0.4579
Obs*R-squared	0.868165	Prob. Chi-Square(1)	0.3515

Test Equation:

Dependent Variable: RESID

Method: Least Squares

Date: 05/08/23 Time: 14:15

Sample: 2017Q1 2021Q3

Included observations: 17

Presample missing value lagged residuals set to zero.

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.001556	0.216705	0.007182	0.9944
EXC_RATE	-0.000751	0.005657	-0.132829	0.8967
KEY_RATE	9.59E-05	0.001373	0.069888	0.9455
LOANS	3.31E-08	1.67E-07	0.198439	0.8463
REAL_GDP	2.83E-08	3.61E-07	0.078455	0.9389
RESID(-1)	-0.244468	0.317736	-0.769406	0.4579
R-squared	0.051069	Mean dependent var	-8.98E-18	
Adjusted R-squared	-0.380264	S.D. dependent var	0.014069	
S.E. of regression	0.016528	Akaike info criterion	-5.096911	
Sum squared resid	0.003005	Schwarz criterion	-4.802836	
Log likelihood	49.32374	Hannan-Quinn criter.	-5.067679	
F-statistic	0.118397	Durbin-Watson stat	2.187926	
Prob(F-statistic)	0.985539			

Рис. 3.8 — Результати тесту Бреуша-Годфрі для оцінки моделі (3.3)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [41], [42], [50]

Оскільки значення p-value перевищує 0,05, автокореляція першого порядку відсутня.

Відсутність гетероскедастичності перевірено за допомогою тесту Уайта (див. рис. 3.9).

Heteroskedasticity Test: White				
F-statistic	2.358619	Prob. F(14,2)	0.3374	
Obs*R-squared	16.02914	Prob. Chi-Square(14)	0.3116	
Scaled explained SS	3.033746	Prob. Chi-Square(14)	0.9990	
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID^2				
Method: Least Squares				
Date: 05/08/23 Time: 14:16				
Sample: 2017Q1 2021Q3				
Included observations: 17				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.039376	0.186919	-0.210658	0.8527
EXC_RATE^2	-2.59E-05	0.000115	-0.225570	0.8425
EXC_RATE*KEY_RATE	-3.50E-05	5.48E-05	-0.639418	0.5880
EXC_RATE*LOANS	3.34E-09	5.19E-09	0.642877	0.5862
EXC_RATE*REAL_GDP	-6.74E-09	1.09E-08	-0.617241	0.6000
EXC_RATE	0.003193	0.010330	0.309138	0.7864
KEY_RATE^2	1.86E-05	1.32E-05	1.408613	0.2943
KEY_RATE*LOANS	4.28E-09	4.24E-09	1.008554	0.4194
KEY_RATE*REAL_GDP	-1.36E-09	2.04E-09	-0.666005	0.5739
KEY_RATE	-0.000216	0.000837	-0.258742	0.8200
LOANS^2	1.13E-13	1.69E-13	0.673215	0.5702
LOANS*REAL_GDP	-2.64E-13	4.15E-13	-0.634750	0.5905
LOANS	-1.25E-07	1.62E-07	-0.768952	0.5223
REAL_GDP^2	2.94E-13	3.66E-13	0.804321	0.5056
REAL_GDP	8.31E-08	4.02E-07	0.206628	0.8554

Рис. 3.9 — Результати тесту Уайта для оцінки моделі (3.3)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [41], [42], [50]

Оскільки значення p-value перевищує 0,05, проблема гетероскедастичності відсутня.

Побудова кореляційної матриці незалежних змінних дає можливість провести тест на їх мультиколінеарність (див. рис. 3.10)

Correlation				
	EXC_RATE	KEY_RATE	LOANS	REAL_GDP
EXC_RATE	1.000000	-0.222507	0.410014	-0.476719
KEY_RATE	-0.222507	1.000000	-0.744198	0.537542
LOANS	0.410014	-0.744198	1.000000	-0.677438
REAL_GDP	-0.476719	0.537542	-0.677438	1.000000

Рис. 3.10 — Результати тестування кореляційної матриці змінних для моделі (3.3)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [46], [48]

Сильні зв'язки між змінними відсутні, оскільки кожне із значень менше за 0,7. Відповідно проблема мультиколінеарності відсутня.

Результати тесту Жарка-Бера на нормальність розподілу залишків моделі відображено на рис. 3.11.

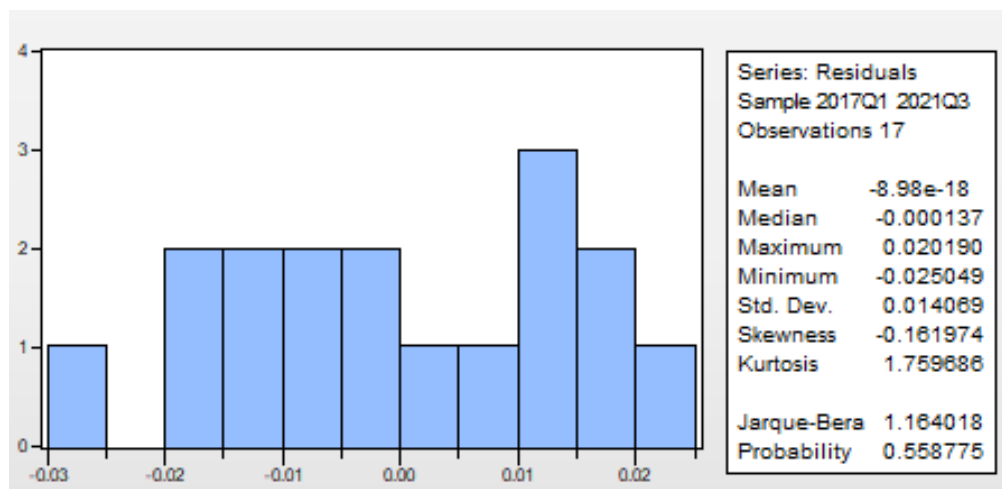

Рис. 3.11 — Результати тесту Жарка-Бера для оцінки моделі (3.3)

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [41], [42], [50]

Оскільки значення p-value перевищує 0,05, залишки моделі розподілені нормально.

Аналогічно до HSBC UK Bank, зроблено прогнозування зміни залежної змінної ROA на перший квартал 2023 року з урахуванням двох сценаріїв: зміни валютного курсу та облікової ставки при інших рівних умовах. Проте важливо зазначити, що оскільки використані дані для моделі були за період 2017-2021 років, то автором

роботи додатково внесено прогнозовані змінні для періоду 2022 року. Валютний курсу було підвищено до 40 гривень по курсу до долара США, а облікова ставка була збільшена до 25% (відповідає сьогоднішнім реаліям воєнного стану). Рис. 3.12 відображає отримані результати, при яких прибутковість ПриватБанку досягає негативного показника -0,118% у першому кварталі 2023 року. Отже, можна зробити висновок, що вплив зміни валютного курсу перевищує вплив зміни облікової ставки.

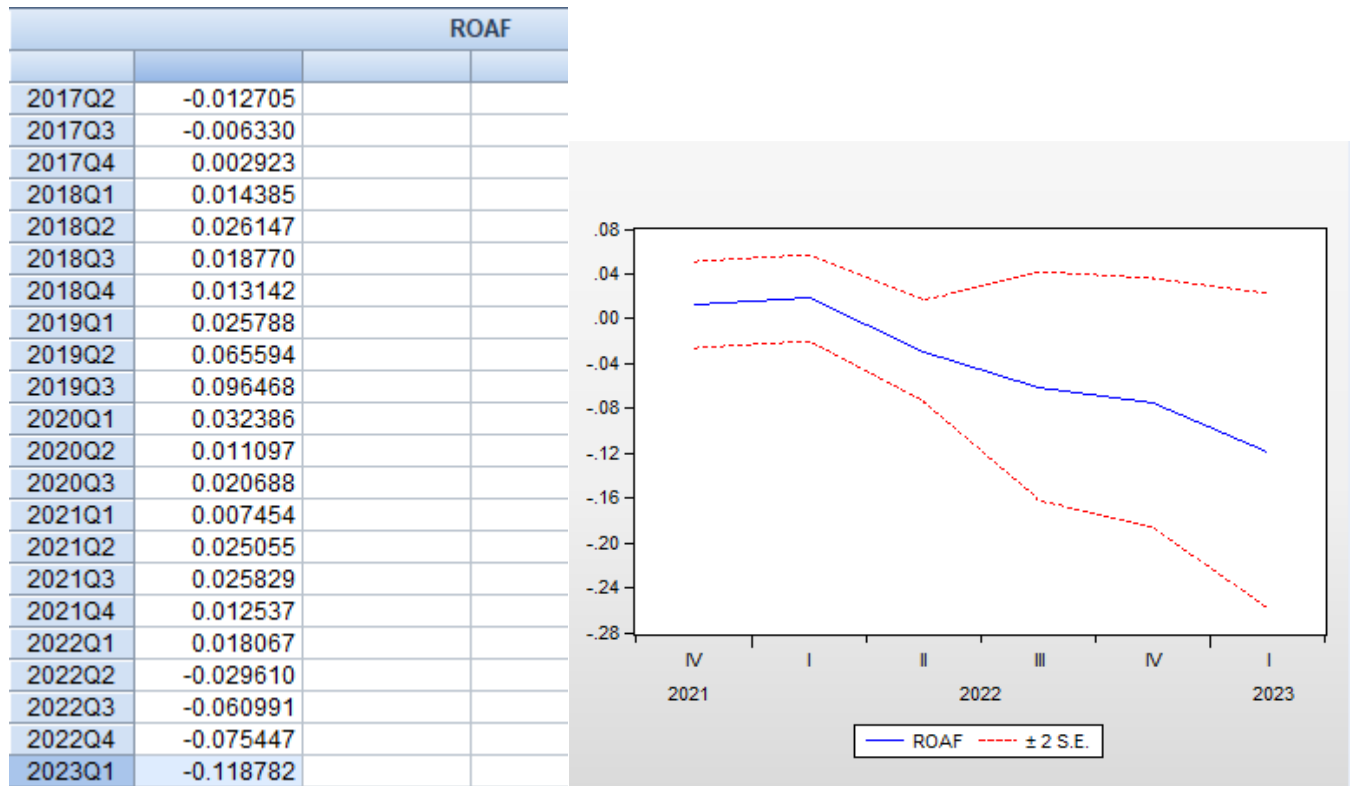

Рис. 3.12 — Результати прогнозування

Джерело: побудовано автором у Eviews з використанням джерел [41], [42], [50]

Висновки

Проведені дослідження та здійснені перевірки гіпотез показують, що модель є адекватною та залежна змінна ROA пояснюється чотирма обраними незалежними змінними. Проблем, пов'язаних з гетероскедастичністю, автокореляцією першого порядку, мультиколінеарністю незалежних змінних, нормальності розподілу не було виявлено. Усі коефіцієнти є значущими та не дорівнюють нулю. Зміна прибутковості

активів ПриватБанку пояснена на 60,9% чотирма обраними незалежними факторами, що підтверджує адекватність регресійної моделі, а на 39,1% – іншими чинниками.

Порівняльний аналіз отриманих результатів HSBC UK Bank та ПриватБанку

Для обидвох банків залежною змінною виступали показники їх прибутковості, що були взяті як ROE – для HSBC UK Bank та ROA – для ПриватБанку. Незалежні змінні впливу на їх дохідність різняться, оскільки обрані найбільші комерційні банки Великобританії та України оперують у відмінних фінансових умовах та економічних ринках. На дохідність англійського комерційного банку значний вплив здійснюють показники інфляції, відсоткової ставки, ризику ліквідності, реального ефективного обмінного курсу та зміни реального ВВП. На дохідність українського комерційного банку найбільш значимими змінними впливу стали показники валютного курсу, облікової ставки, розміру зобов'язань та зміни реального ВВП. У обидвох випадках коефіцієнт зміни реального Валового внутрішнього продукту впливає позитивно на дохідність комерційних банків, відповідно економічне зростання є бажаним та необхідним для підтримки та покращення фінансових ресурсів банківської системи.

Окремо варто зазначити про вплив відсоткової ставки на прибутковість обраного банку Великобританії та ефект облікової ставки – на ПриватБанк. Обидва коефіцієнти моделі є позитивними та демонструють пряму залежність до дохідності. Як висновок, фактор ставки (облікової чи відсоткової) теж здійснює значний вплив на прибутковість комерційних банків, незважаючи на відмінності у фінансовому середовищі функціонування.

Вплив ризику ліквідності, який визначений як відношення пасивів до активів, на HSBC UK Bank є прямим позитивним. Водночас збільшення розміру пасивів для ПриватБанку теж означає підвищення прибутковості. Як результат, стимулювання споживачів до депозитів є бажаним для комерційних банків, оскільки надає їм ресурси для подальшого кредитування своїх клієнтів та додаткових інвестиційних можливостей.

3.3. Рекомендації підвищення прибутковості банківського сектору України

До вторгнення росії в лютому 2022 року фінансовий сектор України був невеликим, фрагментованим і надмірно залежним від державних банків. Тим не менш, первинний шок від війни сектор пережив відносно непогано, що відображає зусилля центрального банку з реструктуризації, які він докладав протягом останнього десятиліття. Вже зараз варто розпочати підготовку до післявоєнної реконструкції та зміни позиціонування банківського сектору. Комплексні заходи повинні включати перевірку якості активів, яка буде необхідна одразу після війни, подальшу рекапіталізацію конкретних банків та розробку централізованого механізму вирішення проблемних кредитів. [51]

Довоєнний банківський сектор України був відносно слабо розвиненим, що зумовлено як досвідом постсоціалістичного переходу, так і низькою ефективністю її ринкових механізмів. Тяжкий досвід трансформації та слабкі інституції у поєднанні з високою економічною нерівністю (а отже, вузькою базою місцевих інвесторів) стримують розвиток фінансових ринків в Україні. Крім того, серйозні макроекономічні і безпекові потрясіння, які українці пережили протягом останнього року, а також пов'язані з ними обвали цін на активи та девальвації сприяли сильній неохочості суспільства до ризику. Багато домогосподарств вдаються до накопичення готівкової іноземної валюти або тримають короткострокові банківські депозити (часто також в іноземній валюті). Як результат, фірми та інвестори, зацікавлені у фінансуванні комерційних проектів, змушені покладатися переважно на внутрішнє фінансування, відносно дорогі банківські кредити або фінансування з міжнародних ринків.

За оцінками Київської школи економіки, до середини 2022 року збитки, завдані фізичним активам в Україні, перевищили 100 мільярдів євро. Деякі банківські застави були пошкоджені чи знищені, або зараз знаходяться на окупованих територіях. Інші підприємства в основному постраждали від економічного спаду та вимушеного

переселення, спричиненого війною. Оскільки аудитори наразі не можуть відвідати багато бізнес-об'єктів, всебічна та детальна оцінка якості активів може бути здійснена лише після припинення військових дій, щоб дозволити НБУ визначити потреби в рекапіталізації конкретних банків.

Варто виділити чотири основні заходи, які необхідно здійснити в банківському секторі для покращення його роботи, підвищення прибутковості та збереження ефективності в післявоєнний період:

- вирішення проблем з непрацюючими кредитами, що залишаються після війни;
- подальша приватизація банківського сектору;
- узгодження нормативно-правової бази фінансового сектору з ЄС;
- кредитування малого і середнього бізнесу та доступність фінансових послуг [52]

Частки непрацюючих кредитів (NPL) мали тенденцію до скорочення упродовж 2018-2022 років (див. рис. 3.13).

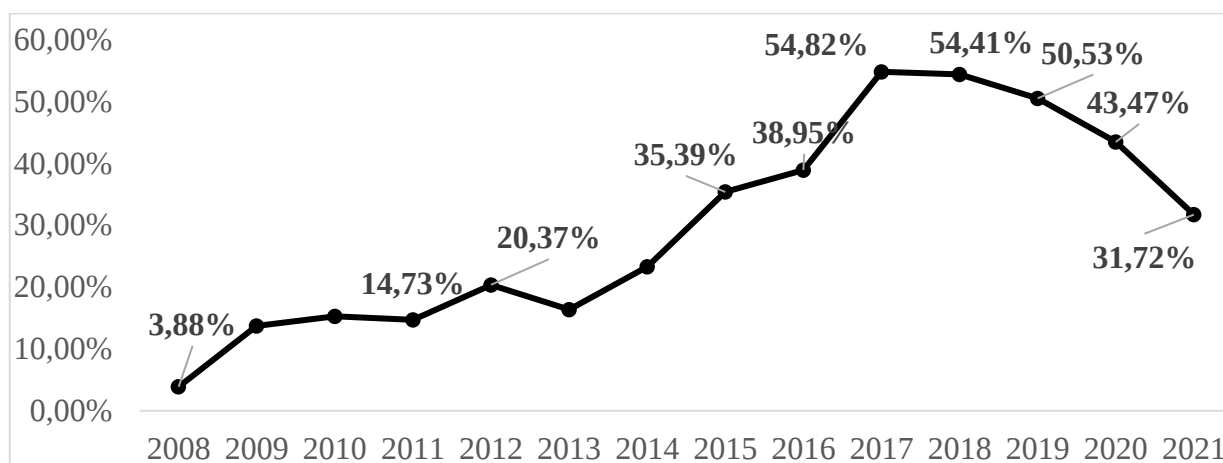

Рис. 3.13 — Частка непрацюючих кредитів в Україні, %

Джерело: побудовано автором на основі джерела [53]

Проте повномасштабне вторгнення росії в Україну змінило відсотковий напрямок NPL. «Станом на 1 січня 2023 року частка непрацюючих кредитів у

банківському секторі становила 38% порівняно з 30% на 1 січня 2022 року. Обсяг непрацюючих кредитів за рік збільшився на 87 млрд грн — до 432 млрд грн». [54]

Після проведення оцінки якості активів необхідно буде запровадити стратегічний підхід щодо вирішення проблеми непрацюючих кредитів. Цей процес має бути ефективним і оперативним, без дискримінації між типами банків (наприклад, державними та приватними або вітчизняними та іноземними банками).

Уряди можуть обирати між трьома можливими підходами щодо реструктуризації боргу:

- 1) децентралізованим — уряд не втручається, а дозволяє кредиторам і боржникам вирішувати питання реструктуризації проблемних кредитів на двосторонній основі, використовуючи існуюче законодавство про неплатоспроможність та із залученням суду, проте такий підхід може бути нераціональний через занадто велику кількість потенційних індивідуальних звернень та обмежену наявність місцевих інстанцій;
- 2) напівцентралізованим — непрацюючі активи низки банків розподіляються між рівною кількістю приватних або напівприватних банків;
- 3) централізованим — створення централізованої державної корпорації з управління активами для вирішення проблеми, що склалася у фінансові секторі;

Українська влада запровадила "Київський підхід" для спрощення вирішення проблемних кредитів (NPL) у сприятливий для позичальників спосіб, використовуючи добровільну позасудову реструктуризацію відповідно до Закону про фінансову реструктуризацію (ЗФР) від 2016 року. Повоєнна Україна може потребувати централізованого або напівцентралізованого підходу до вирішення проблеми NPL, що виникли внаслідок воєнних дій та окупації. Відшкодування вартості кредитів може включати стягнення застави з боржників або пов'язування

втрати застави з війною та стягнення за претензіями України на заморожені російські активи.

Поглиблення оздоровлення банківського сектору України вимагатиме приватизації більшості основних державних банків-кредиторів, на які після війни припадатиме ще більша частина всіх банківських активів. Важливою проблемою, яку необхідно терміново вирішити, є те, що державні банки, як і раніше, неохоче йдуть на процедуру списання або реструктуризації боргів, яка б знизил вартість будь-яких (заставних) державних активів.

Україна прагне стати членом ЄС, тому приведення її регуляторної та наглядової бази у відповідність до існуючої в Європейському Союзі може забезпечити важливі економічні переваги. Узгодження нормативно-правової бази з банківською пруденційною системою ЄС - Регламентом та Директивою про вимоги до капіталу - може допомогти зробити український банківський сектор більш стійким з часом до викликів і підтримати довгострокову стабільність міжнародних банківських операцій. Досягнення рівнозначності нагляду з ЄС може значно знизити регуляторні витрати на діяльність європейських банків в Україні, стимулюючи іноземні банки продовжувати підтримувати свої українські дочірні банки та підвищуючи привабливість для інших фінансових установ для (повторного) входження в країну.

Україні необхідно буде повернутися до режиму гнучкого обмінного курсу та інфляційного таргетування, щоб забезпечити макроекономічну стабільність та поступове ефективне відновлення фінансового сектору після війни. У довгостроковій перспективі країна може розглянути можливість запровадження Євро.

Українському уряду необхідно зробити банківський сектор країни більш інклюзивним та масштабним, щоб відновити робочі місця та джерела засобів до існування. Це передбачає коригування практики кредитування та краще розуміння фінансових потреб фізичних осіб та МСП, у тому числі тих, які мають кредитні обмеження. Уряд може використати деякі з політик і програм підтримки МСП,

запроваджених у зв'язку з COVID-19, для стимулювання кредитування недостатньо забезпечених сегментів ринку, таких як МСП, власниками яких є жінки, та стартапи.

Додатково для того, щоб український фінансовий сектор став ефективним локомотивом зростання, вкрай важливо вирішити застарілі проблеми, пов'язані з верховенством права та корупцією. Інші передумови включають відновлення ефективної соціально-економічної сфери. Соціальна політика, спрямована на зменшення нерівності в доходах, а також на підвищення рівня достатку, в тому числі завдяки довгостроковим приватним заощадженням, сприятиме створенню фінансового добробуту. Нарешті, дуже важливо, щоб більша частина майбутньої міжнародної допомоги на відновлення була спрямована на проекти, пов'язані з розвитком банківсько-фінансового сектору також, через залучення інвесторів та за активної участі міжнародних фінансових інституцій. [51]

Є кілька аспектів фінансового сектору Великої Британії, які Україна могла б перейняти у майбутньому, зокрема Великобританія має добре відпрацьовану та надійну нормативно-правову базу для своєї банківської галузі, що допомогла забезпечити фінансову стабільність та зменшити ризик втрат від фінансових криз. Україна могла б отримати користь від вивчення цієї системи та впровадження подібних правил у власному банківському секторі.

Додатково фінансовий сектор Великобританії особливо активно розвивається у таких сферах, як цифровий банкінг та фінтех. Українські банки можуть налагодити партнерство або співпрацю з місцевими фінтех-компаніями, щоб розширити свої технологічні можливості та впровадити інноваційні фінансові продукти. Така співпраця може допомогти оптимізувати процеси, зменшити витрати та вийти на нові сегменти ринку. Диверсифікація власних джерел доходів за межами традиційної банківської діяльності є також одним з напрямків розвитку банківської сфери. Розширюючи свої пропозиції та можливості, банки зможуть генерувати додатковий дохід і таким чином зменшувати залежність від одного лише процентного доходу.

Відмінною практикою, яку навіть британські банки почали застосовувати нещодавно, може бути приведення своєї економічної діяльності у відповідність до екологічних, соціальних та управлінських принципів (ESG). Українські банки могли б застосувати подібні підходи, наголошуючи на відповідальному кредитуванні, сталому інвестуванні та етичній банківській практиці. Це могло б привабити соціально свідомих клієнтів та покращити репутацію банків, що в довгостроковій перспективі призведе до збільшення прибутковості.

Висновки до розділу 3

Банківський сектор, що характеризується прибутковістю та економічною стійкістю, здатен підтримати фінансову стабільність країни у часи невизначеності та рецесії. Важливо розуміти, що на дохідність комерційних банків впливають ряд показників, як зовнішніх (економічне зростання, інфляція, ринкові процентні ставки, обмінний курс), так і внутрішніх (достатність капіталу, ефективність витрат, ліквідність, якість активів та розмір банку). Це вплив варіюється, тому відповідно може мати прямий позитивний або обернений негативний зв'язок на прибутковість фінансових інституцій. Дослідження цього впливу, а точніше зв'язків, що можуть виникати між незалежними детермінантами та прибутковістю, на прикладі комерційних банків обраних країн, Великобританії та України, і є одним із головних завдань третього розділу дипломної роботи.

За допомогою EViews було побудовано дві багатофакторні моделі з відмінним незалежними змінними для оцінки їх впливу на прибутковість комерційних банків – HSBC UK Bank та ПриватБанку. Обидві моделі є адекватними, фактори яких є впливовими, а необхідні припущення виконуються (проведено відповідні тести). Багатофакторна регресія для англійського комерційного банку пояснює прибутковість капіталу на 83,7% п'ятьма обраними незалежними факторами (реальний ВВП, інфляційний показник, відсоткова ставка, реальний ефективний

обмінний курс та ризик ліквідності), а на 16,3% — іншими чинниками. Для українського банку відповідно модель з чотирма незалежними змінними (валютний курс, облікова ставка, розмір зобов'язань та реальний ВВП) пояснює вплив на залежну змінну на 60,9%, а на 39,1% – іншими чинниками.

На основі проведеного поглибленого статистичного та емпіричного аналізу було наведено рекомендації щодо відновлення та розвитку банківської сфери України та підвищення прибутковості комерційних банків у післявоєнний період. Адже комплексна реструктуризація банківського сектору може сприяти швидкому відновленню України після війни та зближенню країни з Європейським Союзом. Влада повинна спланувати очищення та оздоровлення комерційних банків, можливо, з подальшою приватизацією для перевірених приватних інвесторів.

ВИСНОВКИ

Банківська система представлена низкою компонентів (центральні банки, комерційні банки, ризик-менеджмент, регуляторні вимоги тощо), головним завданням яких є забезпечення цілісної можливості надавати фінансові послуги фізичним та юридичним особам. Комерційний банк у сфері банківського обслуговування виступає як фінансовий посередник між позичальниками та вкладниками коштів, забезпечуючи конфіденційність інформації, економічність наданих послуг, гнучкість взяття кредитів та цифровізацію продуктів.

На основі джерел літератури було складено таблицю порівняння характеристики шести основних банків — кредитні спілки, інвестиційний, комерційний, роздрібний, центральний, необанки —, які функціонують у Великобританії та Україні за чотирма основними показниками: сутність, особливості, розмір та ризики, що виникають під час оперативної діяльності. Було виявлено, що суттєве значення для життєдіяльності економіки будь-якої країни має саме комерційний банк, оскільки ця фінансова інституція виступає механізмом об'єднання коштів та каталізатором ефективного управління фінансових ресурсів. Було сформовано і описано первинні та вторинні функції комерційних банків. Оскільки політичні, економічні та соціальні виклики формують та випробовують на продуктивність банківську галузь щоденно, складено мапу з чотирьох стратегічних напрямів (таких як реорганізація бізнесу, оптимізація каналів з клієнтами, зменшення операційних витрат, перехід до технологічної автоматизації), основним завданням яким є забезпечення поступового оптимального переходу до технологічної моделі функціонування з деякими елементами традиційного типу.

У роботі було проаналізовано банківські сектори Великобританії й України та оцінено їх деякі фінансові показники, зокрема кількісну зміну інституцій, активів,

часток капіталу, розподілу доходів серед провідних банків та зміну попиту на онлайн-банкінг.

Банківська система Великобританії характеризується поєднанням національних та міжнародних банків, включаючи традиційні банки, інвестиційні та спеціалізовані фінансові установи. Банк Англії є центральним органом фінансової структури і відповідає за підтримання монетарної стабільності. Кілька великих фінансових гравців таких як HSBC, Barclays та Lloyds Banking Group надають широкий спектр послуг приватним особам, підприємствам і транснаціональним корпораціям як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. До викликів, з якими стикається британська банківська система, відносять підтримку стабільності, захист коштів клієнтів, підвищення конкуренції та ефективність заходів управління ризиками. Проте технологічний прогрес (онлайн-банкінг, мобільні банківські додатки та фінтех-інновації) стимулюють цифрову трансформацію британського банківського сектору, надаючи клієнтам зручні та ефективні способи управління своїми фінансовими активами.

Український банківський сектор зараз характеризується поєднанням державних, приватних та іноземних банків. Сектор став більш конкурентно спроможним та пропонує широкий спектр продуктів та послуг для задоволення потреб своїх споживачів та бізнес-клієнтів. Проте непрацюючі кредити, неефективне корпоративне управління та брак довіри залишаються ключовими проблемами. Національний банк продовжує працювати над зміцненням нормативно-правової бази, вдосконаленням практики управління ризиками та вирішенням цих проблем задля забезпечення стабільності та стійкості банківського сектору.

HSBC UK Bank та ПриватБанк є найбільшими комерційними банками Великобританії та України відповідно. Британський банк складається з чотирьох основних підрозділів, таких як Wealth and Personal Banking, Commercial Banking, Global Banking and Markets та Corporate Centre, поки ПриватБанк характеризується структурою управління з трьох органів: Вищий орган, Наглядова Рада та Правління.

Станом на 2022 рік показник активів HSBC UK Bank сягає 2,97 трильйонів доларів США, а ПриватБанку — 487,585 мільйонів гривень. Щодо отриманих значень прибутковості, то для обраного британського комерційного банку у період 4 кварталу 2022 року він становив -1,7%, поки для української фінансової інституції навіть в умовах війни у період 3 кварталу 2022 року залишився позитивним на позначці 1,55%. Дохідність комерційних банків є важливим фактором визначення спроможності фінансового сектору протистояти викликам макроекономічної нестабільності. На основі проаналізованих літературних джерел було розглянуто ряд змінних зовнішнього та внутрішнього характеру, які можуть впливати на показник прибутковості банків обернено або прямо, зокрема зміна ризику ліквідності, розміру банку, достатності капіталу, темпу інфляції, реального темпу зростання ВВП, обмінного курсу та процентної ставки.

Моделювання впливу макроекономічних та внутрішніх факторів на дохідність комерційного банку Англії показало, що обернена залежність існує між дохідністю обраного банку та показником інфляції, а прямий позитивний вплив на прибутковість здійснюють підвищення відсоткової ставки, реального ВВП, реального ефективного обмінного курсу та ризику ліквідності. Моделювання впливу макроекономічних та внутрішніх факторів на дохідність комерційного банку України продемонструвало, що обернений негативний зв'язок існує між його дохідністю та показником валютного курсу, проте прямий позитивний ефект мають збільшення облікової ставки, розміру зобов'язань та реального ВВП.

Банківський сектор України перебуває у стані трансформації та реструктуризації. Війна змусила фінансову систему зіштовхнутись з непередбачуваністю та складними викликами, які потребують запровадження Національним банком України комплексних заходів для мінімізації їх впливу у період воєнного стану та подальшого вирішення по завершенню війни. Зокрема, автором роботи запропоновано чотири основні заходи, які необхідно здійснити в банківському секторі для підвищення прибутковості структур та збереження ефективності в

післявоєнний період: вирішення проблем з непрацюючими кредитами, подальша приватизація банківського сектору, узгодження нормативно-правової бази фінансового сектору з ЄС, кредитування малого і середнього бізнесу та доступність фінансових послуг. Україна обов'язково переможе, а оскільки стабільний, ефективний та прибутковий фінансовий сектор запорука життєдіяльності економіки будь-якої країни, важливо вже зараз розпочати роботу над розробкою рекомендацій щодо реструктуризації банківської сфери та досліджувати досвід закордонних країн-партнерів для пошуку оптимальних рішень щодо їх імплементації у період післявоєнної відбудови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Indeed Editorial Team. (2023b). The Banking Industry: Definition, Trends and Key Terms. *Indeed Career Guide*. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/banking-industry>
2. Khushi, T. (2021, December 15). Introduction : What is Banking ?(Meaning ,Definition , Objectives & Features). *Medium*. <https://techykhushi.medium.com/introduction-what-is-banking-meaning-definition-objectives-features-ebe07a87bcad>
3. Yadav, C. (2023, April 30). What is Investment Bank? | Definition, Working, Pros and Cons. *Ask Any Difference*. https://askanydifference.com/what-is-investment-bank/?utm_content=cmp-true
4. *Types of Investment Banks*. (n.d.). <https://www.managementstudyguide.com/types-of-investment-banks.htm>
5. GeeksforGeeks. (2023). Commercial Banks Advantages and Disadvantages. *GeeksforGeeks*. <https://www.geeksforgeeks.org/commercial-banks-advantages-and-disadvantages/>
6. Grant, M. (2021). Credit Unions: Definition, Membership Requirements, and Vs. Banks. *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/terms/c/creditunion.asp>
7. ABC Finance Ltd. (2022, July 19). *7 Types of Banks and Their Features* | ABC Finance Ltd. ABC Finance. <https://abcfinance.co.uk/bank/types/>
8. Team, W. (2022). Retail Banking. *WallStreetMojo*. <https://www.wallstreetmojo.com/retail-banking/#types-of-retail-banks>
9. Segal, T. (2022). What Is a Central Bank, and Does the U.S. Have One? *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/terms/c/centralbank.asp>
10. Vaidhyathan, J. (2022, September 23). What Is Neobanking And How Does It Work? *Forbes Advisor INDIA*. <https://www.forbes.com/advisor/in/banking/what-is-a-neobank/>

11. Corporate Finance Institute. (2022). Commercial Bank. *Corporate Finance Institute*.
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/commercial-lending/commercial-bank/>
12. *Advantages and Disadvantages of Commercial Banks - Javatpoint*. (n.d.).
www.javatpoint.com. <https://www.javatpoint.com/advantages-and-disadvantages-of-commercial-banks>
13. *Symposium, Nation-building: A Legal Architecture?* (2008).
14. *Six strategies for improving banks' operating efficiency | Crowe LLP*. (n.d.).
<https://www.crowe.com/insights/banking-performance/six-strategies-for-improving-banks-operating-efficiency>
15. *The Global City*, State of the sector: annual review of UK financial services (2022)
16. Bazhenova, O., Korol, M., Korol, I., Bazhenov, V., Yarmolenko, Y. V., & Vasylets, N. M. (2022). THE BANKING SYSTEM OF THE UK: ANALYSIS AND MODELING. *Fìnansovo-kreditna Diàl'nìst': Problemi Teorìi Ta Praktiki*, 6(41), 43–55. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251390>
17. *IBISWorld - Industry Market Research, Reports, and Statistics*. (n.d.).
<https://www.ibisworld.com/united-kingdom/number-of-businesses/banks/3670/>
18. Statista. (2023, January 5). *Total assets of the banking sector in the United Kingdom (UK) 2002-2021*. <https://www.statista.com/statistics/615140/financial-assets-banking-sector-united-kingdom-uk/>
19. *History, Functions & More | AvaTrade*. (2022, October 31). AvaTrade. <https://www.avatrade.com/education/economic-indicators/central-banks/boe>
20. Ligere, E. (2022b). In brief: banking regulatory framework in United Kingdom. *Lexology*. <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f5b214ad-0a83-4d62-b1cf-0e89b73cf2b5>
21. *Topic: Largest banks in the UK*. (2023, April 27). Statista.
<https://www.statista.com/topics/6033/leading-uk-banks/#topicOverview>

22. *Largest UK banks by revenue 2022* | Statista. (2023, April 27). Statista.
<https://www.statista.com/statistics/939531/leading-banks-in-the-united-kingdom-by-revenue/>
23. *UK banking system could reach 950% of GDP by 2050*. (n.d.). The Association of Corporate Treasurers. <https://www.treasurers.org/hub/treasurer-magazine/uk-banking-system-could-reach-950-gdp-2050>
24. *Online banking users Great Britain 2022* | Statista. (2022, July 27). Statista.
<https://www.statista.com/statistics/286273/internet-banking-penetration-in-great-britain/>
25. Segal, T. (2022b). What Is a Central Bank, and Does the U.S. Have One? *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/terms/c/centralbank.asp>
26. *Banking System and Major Banks in Ukraine - ContactUkraine*. (2017, January 4). ContactUkraine. <https://www.contactukraine.com/banking/major-banks-in-ukraine>
27. *Black Sea Trade Development Bank*, Overview of the financial sector in Ukraine (2020)
28. Statista. (2022, October 20). *Total assets of banks in Ukraine 2016-2022*.
<https://www.statista.com/statistics/876184/total-assets-of-banks-in-ukraine/>
29. *Статистика*. (n.d.). Національний Банк України. <https://bank.gov.ua/ua/statistic>
30. *Кількість банків в Україні (2008-2023)* ► Мінфін. (2023, March 24).
<https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>
31. Statista. (2022a, October 20). *Leading banks in Ukraine 2022*.
<https://www.statista.com/statistics/876572/largest-banks-in-ukraine-by-total-assets/>
32. *HSBC Holdings plc*, Resolvability Assessment Framework – a review of HSBC’s preparedness (June 2022)
33. *HSBC UK Bank plc*, Annual Report and Accounts 2021
34. *CSQI - HSBC UK*. (n.d.). <https://www.hsbc.co.uk/help/csqi/#GB>
35. *HSBC: total assets 2007-2022* | Statista. (2023, February 22). Statista.
<https://www.statista.com/statistics/224808/total-assets-of-the-hsbc/>

36. *Efficiency Ratio - Financial Edge*. (2021, December 17). Financial Edge.
<https://www.fe.training/free-resources/fig/efficiency-ratio/>
37. Refinitiv. (n.d.). *Refinitiv Workspace*.
<https://www.refinitiv.com/en/products/refinitiv-workspace>
38. *Capital Adequacy Ratio - Meaning and its Importance*. (n.d.).
<https://www.managementstudyguide.com/capital-adequacy-ratio.htm>
39. *BULLETIN (March, 2017)*, Returns on Equity, Cost of Equity and the Implications for Banks
40. Річний звіт (31.12.2021), Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк»
41. *Фінансова звітність*. (n.d.). privatbank.ua. <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
42. *Наглядова статистика*. (n.d.). Національний Банк України.
<https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#4>
43. Business and Economics Research Journal Volume 2, 2011 pp. 139-152, Alpera, Anbarb, Bank Specific and Macroeconomic Determinants of Commercial Bank Profitability: Empirical Evidence from Turkey
44. Lutf, L. (2018, June 22). *Impact of Macroeconomic Factors on Banking Profitability*. Lutf | International Finance and Banking.
<https://www.macrothink.org/journal/index.php/ifb/article/view/13080/10685>
45. Athanasoglou, P. P., Delis, M. D., & Staikouras, C. (2006). Determinants of bank profitability in the South Eastern European region. *Social Science Research Network*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4163741>
46. Sara Kanwal, Muhammad Nadeem (2013), The impact of macroeconomic variables on the profitability of listed commercial banks in Pakistan
47. Agarwal, University of British Columbia (August, 2019), Banks' Foreign Currency Exposure and the Real Effects of Exchange Rate Shocks

48. Hall, M. (2023). How Interest Rate Changes Affect the Profitability of Banking. *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/ask/answers/041015/how-do-interest-rate-changes-affect-profitability-banking-sector.asp>
49. *All reporting - Subsidiaries | HSBC Holdings plc*. (n.d.). HSBC. <https://www.hsbc.com/investors/results-and-announcements/all-reporting/subsidiaries?page=1&take=20>
50. (n.d.). <https://data.imf.org/?sk=4c514d48-b6ba-49ed-8ab9-52b0c1a0179b&sId=1390030341854>
51. De Haas, R., & Pivovarsky, A. (2023). The Reconstruction and Development of Ukraine's Financial Sector after the War. *Social Science Research Network*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4327054>
52. *The future of finance in post-war Ukraine*. (2023, January 4). CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/future-finance-post-war-ukraine>
53. Statista. (2023b, April 4). *Non-performing loans ratio in Ukraine 2008-2021*. <https://www.statista.com/statistics/460922/non-performing-bank-loans-in-ukraine/>
54. України, Н. Б. (2023). Частка непрацюючих кредитів у банках у 2022 році зросла до 38% унаслідок війни. *Національний Банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-u-2022-rotsi-zroslo-do-38-unaslidok-viyn>